

İhtiyati Tedbir Yargılamasında Kanun Yoluna Genel Bakış ve Geçici Ödemede (TBK m. 76) Kanun Yolu İhtiyacı

Overview of Legal Remedies in Interim Measures Proceedings and the Need for Legal Remedies in Provisional Payment (TBK Art. 76)

Tahsin HATİPOĞLU*

ÖZ

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 76 hükmünde düzenlenmiş olan geçici ödemenin, ihtiyati tedbirden farklı olduğu ve “diğer kanunlarda düzenlenmiş özel bir geçici hukuki koruma türü” niteliğinde olduğu ifade edilebilir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 341 hükmünde yalnızca belirli ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları bakımından kanun yolu başvuru imkânının öngörüldüğünden ve geçici ödemeyi düzenleyen TBK m. 76 hükmünde kanun yolu başvuru imkânına yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmediğinden, mevcut düzenlemeler kapsamında geçici ödeme kararları yönünden kanun yolu başvuru imkânının bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Olması gereken hukuk bakımından ise, mahkemeler tarafından tesis edilecek olan geçici ödeme talebinin kabulü/reddi kararlarına karşı hukuki yararı bulunan tarafın kanun yolu başvuru yapma imkânına sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, geçici ödeme kararlarına yönelik kanun yolu başvurusu imkânının sağlanabilmesi amacıyla kanun değişikliğine gidilmesi ve geçici hukuki koruma yargılamaları arasındaki ahengin tesisi için ihtiyati tedbir yargılamasındaki hukuki çare ve kanun yolu sisteminin geçici ödeme kararları bakımından da uygulanması gerektiği neticesine ulaşılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Geçici Hukuki Koruma, İhtiyati Tedbir, İhtiyati Tedbir Yargılaması, Geçici Ödeme, Kanun Yolu.

* Avukat (Sakarya Barosu), hatipoglutahsin@gmail.com, ORCID: 0009-0002-3633-4726.

Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programında hazırlanan “Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir Yargılaması” başlıklı tez çalışmasından üretilmiştir.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Tahsin HATİPOĞLU

E-posta/E-mail: hatipoglutahsin@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 13.11.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 09.12.2024

How to cite this article/Atf için: Tahsin Hatipoğlu, ‘İhtiyati Tedbir Yargılamasında Kanun Yoluna Genel Bakış ve Geçici Ödemede (TBK m. 76) Kanun Yolu İhtiyacı’ (2024) 30(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 1076-1106. DOI: 10.33433/maruhad.15849164

ABSTRACT

It can be stated that the provisional payment regulated under Article 76 of the Turkish Code of Obligations No. 6098 differs from interim injunctions and constitutes a 'specific type of provisional legal protection regulated under other laws. Since Article 341 of the Code of Civil Procedure No. 6100 provides only for the possibility of appeal only with respect to certain interim injunctions and attachment orders, and as Article 76 of the Turkish Code of Obligations, which regulates provisional payments, does not include any provision regarding the possibility of appeal, it is concluded that there is no legal remedy available for provisional payment orders under the current regulations. From the perspective of de lege ferenda, it is necessary for the party with a legal interest to have the opportunity to seek a legal remedy against the court's decision to accept or reject a provisional payment request. For this reason, it is concluded that a legislative amendment is necessary to enable the possibility of legal remedies against provisional payment decisions, and that the legal remedies and appeal system applicable to interim injunction proceedings should also be applied to provisional payment decisions in order to ensure harmony among provisional legal protection proceedings.

Keywords: Provisional Legal Protection, Interim Injunction, Interim Injunction Proceedings, Provisional Payment, Legal Remedy.

GİRİŞ

Subjektif haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından kesin hukuki korumaya ulaşmak adına açılan davaların çok kısa sürede sonuçlanmasının mümkün olmadığı ve davaların belirli bir süre alacağı söylenebilir. Geçici hukuki koruma, tarafların etkin hukuki korumadan yoksun bırakılmaması, mahkeme kararının icrasının sağlanabilmesi ve telafisi güç yahut imkânsız zararların doğmasının önlenmesi için gerekli ve zorunludur. Sosyal, ekonomik ve kültürel hayattaki değişimler ile teknolojik gelişmeler sonucunda, klasik geçici hukuki korumalar olan ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delil tespitine ek olarak özel geçici hukuki koruma türlerinin ortaya çıkması ihtiyacı gündeme gelmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 76 hükmü ile getirilmiş olan geçici ödeme de, – doktrinde çeşitli tartışmalar olmakla birlikte¹ – geçici hukuki koruma türü olarak nitelendirilmektedir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri ile belirli ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı kanun yolu başvuru imkânı açılmıştır. Ancak, tıpkı ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz gibi geçici hukuki koruma niteliğinde olan geçici ödeme kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânının olup olmadığının tartışmalı olduğu tespit edilebilmektedir.

Çalışmamızda, geçici hukuki koruma kavramı doğrultusunda ihtiyati tedbir ve geçici ödemenin hukuki nitelikleri tespit edilecek, ihtiyati tedbir yargılaması için öngörülmüş olan kanun yolu başvuru imkânı genel bir bakış açısıyla açıklanacak ve geçici ödeme kararlarına karşı kanun yolu başvuru imkânının bulunup bulunmadığı değerlendirilerek olması gereken hukuk bakımından görüşlerimiz ifade edilecektir.

¹ Bu konudaki tartışmalar için bkz: s. 10 vd.

I. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA KAVRAMI VE BU KAVRAM DOĞRULTUSUNDA İHTİYATİ TEDBİR İLE GEÇİCİ ÖDEMENİN HUKUKİ NİTELİĞİNİN TESPİT EDİLMESİ

A. GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA KAVRAMI

Kişiler arasında özel hukuk alanında bir ihtilaf çıkması durumunda, kendiliğinden hak almanın yasak olması nedeniyle, ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümü için devlet tarafından kurulmuş olan yargı örgütüne başvuru yapılması zorunludur². Hukuk düzeni tarafından kişilere tanınmış hakların korunmasının devletin kurduğu yargı organlarından talep edilmesi ve gerekli şartların mevcudiyeti halinde bu hakların gerçekleştirilmesinin devlet tarafından sağlanması şeklinde tanımlanan hukuki koruma³, tanınmış temel hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını ve haklar ile özgürlüklerin korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri kabul edilmekte, aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme ve haksızlığı önleme uğraşının da aracı olarak görülmektedir⁴.

Devlet tarafından kurulan yargı örgütüne başvuru yolunun açılması ancak hakları ihlal edilen kişilere gerçek ve etkin anlamda hukuki koruma sağlandığı takdirde anlamlı olup, teoride var olan fakat etkisiz yahut basit ve yalın bir hukuki koruma, gerçek bir hukuki koruma olarak nitelendirilemeyecektir⁵. Bu nedenle, günümüzde yalnızca şeklen sağlanmış olan hukuki koruma yeterli görülmemekte, etkin ve etkili bir hukuki korumanın varlığı şart kabul edilmektedir⁶. Etkin hukuki korumanın, kişilere

- 2 Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, (6. Baskı, Demir Demir 2001) 4315, 36; Baki Kuru ve Burak Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Cilt I-II* (2. Baskı, Yetkin 2021) 53; Evrim Erişir, *Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri* (On İki Levha 2013) 22; Muhammet Özokes, *İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler* (Yetkin 2009) 38. “Hukuk devletinin bir gereği olarak bireyler hakları ihlal edildiği ya da tehlikeye düştüğü durumda, hukuki korunma için devlete başvurmak zorunda olup, kendiliğinden hak arama yetkisine sahip değildirler. Bireylere tanınan bu hak, devletin anayasal teminatı altındadır.” (YHGK; E 2017/9-2204 K 2021/638, 27.05.2021)
- 3 Mine Akkan, ‘Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma’ (2007) 3(6) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 35. Doktrinde ERİŞİR, hukuki korumayı şu şekilde tanımlamaktadır: “Hukuki koruma, temelini hukuk devleti ilkesinde bulan, muhatabı devlet olan, kişinin talebi üzerine yargı mercilerinin faaliyeti ile geniş ya da kapsamlı bir hukuki korumaya kavuşturulmasını istemesidir.” (Erişir (n 2) 24).
- 4 Süleyman Burak Gündoğdu, *Medeni Yargıda Usul Kurallarına Aykırılığın Anayasa Mahkemesi’nce Bireysel Başvuru Yoluyla Denetlenmesi* (On İki Levha 2021) 221. “Anayasa’nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme, haksızlığı önleme uğraşının da aracıdır. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır.” (Anayasa Mahkemesi, Baş. No: 2014/7002, 01.12.2016).
- 5 Muhammet Özokes, ‘İcra Takiplerinde Nemalandırma ve Mülkiyet Hakkı Sorunu’, (2023) 88(2) İzmir Barosu Dergisi 229; Erişir (n 2) 45. “AİHM öncelikle tıbbi ihmale ilişkin davalarda Türk hukuk sisteminin zarar gören taraflara ceza ve hukuk davaları açma hakkını tanıdığını kaydetmektedir. Ancak, yerel makamların sağladıkları korumanın yalnızca teoride kalması durumunda bu koşul yerine getirilmemiş olacaktır ve daha da önemlisi, pratikte de etkin olarak uygulanmalıdır.” (Şerif Gecekuşu v Türkiye App no 28870/05 (ECtHR, 20 May 2010)
- 6 Mert Namlı, *Medeni Usul Hukuku’nun Yasama Üstü Kaynakları Çerçevesinde Fransız ve Türk Hukuku’nda Çekişmeli Yargı İlkesi* (TÜSİAD 2020) 64; Seda Kaynak, ‘Bölge Adliye Mahkemesinin İhtiyati Tedbir Kararı Vermesine İlişkin Esaslar’ (2024) 73(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 163; Saim Üstündağ, *İhtiyati Tedbirler* (İstanbul Üniversitesi Yayınları 1981) 1; Hakan Pekcanitez, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha 2017) 15; Akkan (n 3) 35; Erişir

tanınmış olan hakların, devletin yasal organları aracılığıyla etkili ve etkin şekilde korunmasını ve toplumsal barışın sağlanmasını amaçladığı ifade edilmektedir⁷.

Kesin hukuki korumaya ulaşmak adına açılan davaların çok kısa sürede sonuçlanmasının mümkün olmadığı ve davanın belirli bir süre alacağı rahatlıkla söylenebilecektir⁸. Gerek yargılama hukukununun

(n 2) 45; Özkes, *Temel Haklar* (n 2) 124; Evren Kılıçoğlu, *Medeni Yargılamada Hukuka Aykırı Yoldan Elde Edilen Deliller* (On İki Levha 2021) 7; Muhammet Özkes, ‘Medeni Yargılama Hukukunda Geçici Hukuki Korumalar (Kıta Avrupası Sistemine Bakış)’ iç Hakan Pekcanitez, Nur Bolayır ve Cemil Simil (edr) XV. Dünya Usul Hukukçuları Kongresi (25-28 Mayıs 2015, İstanbul) (On İki Levha 2016) 57; Ejder Yılmaz, *Adalet-İnsana Yakışan Anlayış* (Turhan 2020), 298; Emel Hanağası ve Hakan Hasırcı, ‘Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi Kararlarının Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukuna Etkileri’ iç Hakan Pekcanitez ve Muhammet Özkes (edr) *Cumhuriyetin 100. Yılında Medeni Usul ve İcra İflas Hukukumuzun Gelişim ve Değişim Süreci* (On İki Levha 2023) 363. “Bir hukuk devletinde herhangi bir hakkın anayasalarla salt tanınmış olması yeterli olmayıp, bunun yanında devlete bu hakların etkin kullanılmasını ve kullanılmasının önündeki engellerin kaldırılması bakımından bir takım pozitif ödevler yüklenmiştir. Bu pozitif yükümlülüğün bir gereği olarak devletin sadece yalın olarak hak arama ve hukuki korunma yollarını düzenlemesi ve bunları yürürlükte tutması yeterli değildir. Çağdaş devletler; aynı zamanda bu yolların etkinliğini sağlamak amacıyla verilecek kararların uygulanabilir olması için gerekli önlemleri almak, hukuki korunma ihtiyacını etkin karşılayabilmek için gerekli kuralları koymak, gerekli kurumları oluşturmak ve tüm bunları uygulamak, uygulatmak ve uygulamayı izleyerek gerekli önemleri almak gibi yükümlülükleri de yerine getirmelidir.” (YİBGK, E 2013/1 K 2014/1, 21.02.2014). Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Genel Gereğesinde, etkin hukuki korumadan açıkça söz edilmektedir: “Hak arama özgürlüğü çerçevesinde, hukuki korunma talebi için artık günümüzde, “etkin hukuki koruma” ihtiyacı ve talebinden söz edilmektedir. Yani, bir devletin sadece yalın olarak hak arama ve hukuki korunma yollarını düzenlemesi ve bunları açık tutması yeterli değildir; aynı zamanda bu yolların etkinliğini sağlamak, elde edilecek kararların uygulanabilir olması imkânını ayakta tutmak, hukuki korunma ihtiyacı ile orantılı ve bağlantılı bir yöntemi benimsemek gibi yükümlülüğü söz konusudur.” Belirsiz alacak davasını düzenleyen HMK m. 107 hükmünün gereğesinde de, söz konusu dava türünün kabul edilme nedeninin etkin hukuki korumanın sağlanması gayesi olduğu belirtilmiştir: “Oysa, hak arama özgürlüğü, böyle bir kısıtlamayı ve gerçek dışı davranmaya zorlamayı değil, gerçekten hakkı ihlal edilen veya ihlal tehlikesi altında olan kişiyi, mümkün olduğunca geniş şekilde korumayı amaçlamalıdır. Son dönemde gerek mukayeseli hukukta gerekse Türk hukukunda artık salt hukuki korumanın ötesine geçilerek “etkin hukuki koruma”nın gündeme gelmiş olması da bunu gerektirir. (Cemil Simil, *Belirsiz Alacak Davası* (On İki Levha 2013) 38).

- 7 Mustafa Serdar Özdek, *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği* (Yetkin 2022) 164; Akkan (n 3) 29. “Türk hukuku açısından etkin hukuki himayenin sağlanmasının hukuk devletinin bir gereği ve dolayısıyla Anayasa’nın bir emri olduğunu kabul etmek gerekir. Anayasanın 2’nci maddesinde yer alan “hukuk devleti” ilkesinin kanun koyucuya, bireylere etkin hukuki himaye sağlama ödevini vermiş olduğundan şüphe etmemek gerekir. ... Bu sebeple geçici hukuki koruma önlemleri toplumsal barışın sağlanması açısından da önem taşımaktadır.” (Yargıtay 19. HD, E 2011/4749 K 2011/6494, 11.05.2011)
- 8 Mehmet Günay, *AİHS’in 6. Maddesi Kapsamında Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Adil Yargılanma Hakkı ve İç Hukuk Uygulanması* (Yetkin 2022) 145; Onur Altınkan, *Türk Borçlar Hukukunda Geçici Ödemeler* (TBK. m. 76) (Seçkin 2023) 73-74; Gündoğdu (n 4) 361 vd. Hukukumuz bakımından, davaların makul sürelerin çok ötesinde süreler içerisinde sonuçlandırıldığı bilinmekte olup, bu yönde hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hem de Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş çok sayıda hak ihlali kararının mevcut olduğu tespit edilebilmektedir: AİHM tarafından verilmiş olan söz konusu kararlardan birkaçı için bkz: *Tamar v Türkiye* App no 15614/02 (ECtHR, 18 July 2006); *Daneshpayeh v Türkiye* App no 21086/04 (ECtHR, 16 July 2009); *Sebahattin Evcimen v Türkiye* App no 31792/06 (ECtHR, 23 July 2010). AİHM; Ümmühan Kaplan/Türkiye başvurusunda, makul sürede yargılanma ilkesine yönelik yapısal bir sorun var olduğuna dikkat çekmiş ve pilot karar prosedürünün uygulanması gerektiğine hükmetmiştir: “Mahkeme, Sözleşme’nin 6§1 maddesine ilişkin ihlallerin Türkiye’de uzun yıllardır devam ettiğini ve iç hukuk düzeninde yapısal ve sistematik bir problem oluşturduğunu, bu durumun, Sözleşme’nin 6§1 maddesi ile 13. Maddesine aykırılık teşkil ettiğini düşünmektedir (yukarıdaki 50 ve 58. Paragraflar). Mahkeme önünde, buna benzer daha yüzlerce başvuruların askıda olduğunu belirtmektedir. Mahkeme, Türkiye’de bu duruma ilişkin artan başvuru sayısını ve çıkabilecek muhtemel ihlalleri göz önüne alarak (anılan Maria Atanasıu ve diğerleri v. Romanya, § 217-218), somut olayda, pilot karar prosedürün uygulanmasına karar vermiştir.” Anayasa Mahkemesi ise; makul sürede yargılanma hakkının yapısal sorunlardan kaynaklandığını tespit etmiş ve Anayasa Mahkemesi İç Tüzüğü’nün m. 75/1 hükmü doğrultusunda pilot karar niteliğinde karar vermiştir: “Sonuç olarak Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru sayıları ve verilen ihlal kararları incelendiğinde makul sürede yargılanma

kuralları ve karmaşıklığı nedeniyle kesin hukuki korumanın elde edilme aşamasındaki şartlar gerekse de karşı tarafın muhtemel kötü niyetli davranışları, yargılamada talep edilen hakkın elde edilmesini güçleştirme yahut imkânsız hale getirme riski barındırmaktadır⁹. Bahsedilen hususlar nedeniyle, davacı tarafından açılan davanın davacı lehine sonuçlanmasına rağmen dava konusunun elde edilememe riski söz konusu olabilecektir¹⁰. Böyle bir durumda, yargılamanın davacı lehine sonuçlanmış olmasının herhangi bir anlam ve önemi kalmayacaktır¹¹.

Kişinin hukuki korunma talebi nedeniyle başvurusunun ardından, devletin hukuki korunma talebine yanıt verene kadar geçecek sürede hak sahibinin haklarının korunabilmesi ve telafisi güç yahut imkânsız zararların önlenmesi için, yargılama dönemini kapsayan ek bir hukuki korunma önleminin öngörülmesinin gerekli olduğu belirtilmektedir¹². Yargılamanın devam ettiği esnada – hatta yargılama öncesinde – hak sahibinin kayıplarının engellenmesi, dava konusu hakkında karar verilebilme olanağının muhafaza edilmesi, etkin hukuki korumanın aşamalardan olan hakkın icrasının sağlanması hukuk düzenin görevidir¹³. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, hukuk düzeni tarafından tesis edilen yargı kararının işlevsiz kalmasına müsaade edilmesi durumunda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 6 hükmüyle güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmiş olacağını kabul etmektedir. AİHM'e göre, mahkemelerce verilen bir hükmün veya kararın icrası, Sözleşme'nin 6. maddesine göre yargılamanın ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir¹⁴.

hakkının ihlaline yol açan yapısal bir sorunun mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Bu yapısal sorunun giderilmesi için alınan her türlü tedbire rağmen makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmin edilmesi için Anayasa'nın 40. maddesi gereğince bireysel başvurudan önce etkili bir başvuru yolunun kurulması gerekir." (Anayasa Mahkemesi, Baş. No: 2021/58970, 05.07.2022).

- 9 Murat Yavaş, 'Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti' (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 1999) 23; Tolga Akkaya, *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz Hakkındaki Mahkeme Kararlarına ve İhtiyati Haczin İnfazına Karşı Konulması* (On İki Levha 2024) 3; Ece Göztepe, *İnsan Haklarının Korunmasında Geçici Tedbir-Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Almanya ve Türkiye Örnekleri* (On İki Levha 2017) 287; Meltem Ercan Özler, *Medeni Usul Hukuku'nda Dava Konusu* (On İki Levha 2019) 464. Özkes, 'Geçici Hukuki Korumalar' (n 6) 57; Kaynak (n 6) 164.
- 10 Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku* (3. Bası, Yetkin 2020) 201; Erişir (n 2) 8; Özkes, *İhtiyati Haciz* (n 9) 36; Pekcanitez, *Pekcanitez Usul* (n 6) 2435. Barış Ertem 'İhtiyati Tedbir Kararlarının Denetimine İlişkin Özellikle Arz Eden Bazı Hususların Değerlendirilmesi' (2023) 3 İzmir Barosu Dergisi 54. "Davanın açılmasıyla hüküm arasında geçen zaman içinde müddeabihin çeşitli şekillerde istenmeyen değişikliklere maruz kalması veya maruz bırakılması mümkündür. Bu değişiklikler sonucu davanın sonunda elde edilecek hükmün icrası, mümkün olmayabilir veya çok güçleşebilir. İşte ortaya çıkan bu tehlikeyi bertaraf etmek amacıyla ihtiyati tedbir müessesesi kabul edilmiştir." (YHGK, E 2013/21-1791 K 2013/1676, 20.12.2013).
- 11 Murat Yavaş, 'İflâsın Ertelenmesi Kurumu Çerçevesinde İhtiyati Tedbir Kararının Kapsamı, Niteliği ve Etkileri' (2011) Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan 2894; Gündoğdu (n 4) 222. "Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemeye verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır." (Anayasa Mahkemesi, Baş. No: 2019/34118, 09.09.2020).
- 12 Murat Yavaş 'Haksız Rekabet Kavramı ve Bu Alandaki Koruyucu Dava ve Tedbir Türleri' (2006) Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan 780; Murat Topuz, '6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Haksız Fiilden Doğan Borç İlişkilerine Dair Yargılamalarda Geçici Ödemeler (TBK m. 76)' (2011) Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan 261; Erişir (n 2) 107.
- 13 Özkes, *İhtiyati Haciz* (n 9) 4-5; Erişir (n 2) 10.
- 14 "AİHM, bir Sözleşmecî Devlet'in iç hukuk düzeninin, nihai ve zorunlu bir yargı kararının bir tarafın aleyhine olacak şekilde işlevsiz kalmasına izin vermesi halinde, AİHS'nin 6§1 maddesiyle güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının

Tüm bu nedenlerle, dava konusunun korunması ve yargılama sonucu elde edilecek olan hakkın icra kabiliyetinin muhafazası, aynı zamanda yargılama süresince telafisi güç yahut imkânsız zararların doğmasının önlenmesi için hızlı bir yargılamaya ihtiyaç duyulduğu kabul edilmektedir. Belirtilen ihtiyaç geçici hukuki korumalar ile karşılanmakta ve hak arayanlara sunulmaktadır¹⁵. Geçici hukuki koruma, kesin hukuki korumanın korunması ve etkinliğinin sağlanması için bir bölüm olarak değerlendirilmekte¹⁶; tarafların etkin hukuki korumadan yoksun bırakılmaması, mahkeme kararının icrasının sağlanabilmesi ve telafisi imkânsız zararların doğmasının önlenmesi için geçici hukuki korumaların gerekli ve zorunlu olduğu kabul edilmektedir¹⁷.

B. İHTİYATİ TEDBİRİN VE GEÇİCİ ÖDEMENİN HUKUKİ NİTELİĞİNİN BELİRLENMESİ

1. İhtiyati Tedbirin Hukuki Niteliği

İhtiyati tedbir, maddi hukuk talebinin ve gecikmesinde tehlike olan bir halin yaklaşık ispat seviyesinde ispat edilmesi şartıyla, lüzumu halinde karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkının ertelenerek para alacağı dışında kalan taleplerin teminat altına alınmasına, istisnaen ise bütün taleplerin asıl dava için bağlayıcı olmayacak şekilde geçici olarak ifa edilmesi hizmet eden geçici hukuki koruma şeklinde tanımlanmaktadır¹⁸. İhtiyati tedbirin amacının, medeni usul hukukun amaçlarından biri

aldatıcı olduğunu hatırlatır. Hangi mahkeme tarafından verilmiş olursa olsun, bir hükmün veya kararın uygulanması, Sözleşme'nin 6. maddesine göre "dava"nın ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilebilir." (Tunç v Türkiye App No 54040/00 ECtHR 24 May 2005)

- 15 Sema Taşpınar Ayvaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Zaman Bakımından Uygulanması* (Yetkin 2013) 449; Erişir (n 2) 12; Muhammet Özkes, *Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı* (Yetkin 2003) 215; Kaynak (n 6) 163; Yaşar Demircioğlu, *Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları ve Adil Yargılanma Güvenceleri* (Yetkin 2007) 111. *"Burada öncelikle ihtiyati tedbir kararının niteliği üzerinde durulması gerekecektir. Toplumsal yaşamın gereği olarak kişiler arasında meydana gelen çekişmelerin iradi biçimde bir çözüme ulaştırılmaması halinde, çözümün dava ve yargılama süreci içerisinde aranması gerekecektir. Fakat, dava ve yargılama az veya çok belli bir sürenin geçmesini gerektirir. Bu zaman içerisinde, hızlı bir şekilde karara bağlanmayı icap ettiren vakıaların olması olasıdır. Ayrıca, uyumsuzluk konusu ile ilgili olarak birtakım kayıplar da gündeme gelebilir. Bu nedenlerle, dava süreci başlamadan veya dava süreci bitinceye kadar mevcut risklerin ortadan kaldırılması amacıyla "geçici hukuki koruma" tedbirine başvurulabilir." (YHGK, E 2012/14-1399 K 2013/573 24.04.2013)*
- 16 Muhammet Özkes, 'İhtiyati Haciz Kararlarının Gerekçeli Olması ve Kanun Yoluna Başvuru – Bir Karar Üzerine Değerlendirme' (2007) Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan 472.
- 17 Serhat Kırtıloğlu, 'İhtiyati Tedbirde Görevli ve Yetkili Mahkeme' (2010) Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan 1306; Adnan Deynekli ve Mustafa Saldırım, *Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz* (Yetkin 2011) 19; Akkan (n 3) 61. *"Türk hukuku açısından etkin hukuki himayenin sağlanmasının hukuk devletin bir gereği ve dolayısıyla Anayasa'nın bir emri olduğunu kabul etmek gerekir. Her ne kadar yürütmenin durdurulmasında (1982 Anayasası m. 125, V) olduğu gibi Anayasa'da doğrudan ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kurumlarının düzenlenmesini emreden açık bir hüküm yoksa da Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "hukuk devleti" ilkesinin, kanun koyucuya, bireylere etkin hukuki himaye sağlama ödevini vermiş olduğu kuşkusuzdur." (Yargıtay 19. HD, E 2008/4717 K 2008/6504, 12.06.2008)*
- 18 Erişir (n 2) 137. Doktrinde; ihtiyati tedbir için birbirine yakın sayılabilecek fakat değişik biçimde tanımlar yapıldığı görülmektedir. Doktrindeki diğer ihtiyati tedbir tanımları için bkz: Kuru (n 2) 4290; Ejder Yılmaz, *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri* (Yetkin 2001) 178; Muhammet Özkes, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha 2017) 2461; Tanrıver (n 10) 205; Özkes, *İhtiyati Haciz* (n 9) 55-56; Ramazan Arslan, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler' (2013) 24(Özel Sayı) Bankacılar Dergisi, 10. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, ihtiyati tedbirin şu şekilde tanımlandığı görülmektedir: *"Bilindiği üzere, ihtiyati tedbir, HMK'da*

olan subjektif hakların korunmasını ve gerçekleştirilmesini sağlamak üzere söz konusu hakları yargılama boyunca korumak, daha geniş anlatımıyla geçici olarak teminat altına almak, geçici olarak düzenlemek veya geçici olarak yerine getirmek olduğu kabul edilmektedir¹⁹. İhtiyati tedbir yargılamasının amacının davaya nazaran farklılığı ve ihtiyati tedbir yargılamasında zaman darlığı nedeniyle bütün delillerin eksiksiz bir biçimde incelenmesinin ve tam ispat ölçüsüne erişilmesinin çok zor olması veya mümkün olmaması öngörülmüş, ihtiyati tedbir yargılamasında ispat ölçüsü yaklaşık ispat ölçüsü olarak belirlenmiştir (HMK m. 390/3)²⁰.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda geçici hukuki koruma veya benzer adlar altında bir kavrama yer verilmemiştir²¹. İhtiyati tedbir, HUMK m. 101-113/A hükümleri arasında "İhtiyati Tedbirler" başlığıyla düzenlenmiştir²². Bu nedenle, ihtiyati tedbirin geçici hukuki korumalar yönünden üst başlık olarak belirlendiği, ihtiyati haciz ve özel kanunlarda düzenlenmiş olan diğer geçici hukuki korumaların ise ihtiyati tedbirin alt türü olduğu kabul edilmiştir²³.

"Geçici Hukuki Korumalar" üst başlığı altında taraflar arasındaki ihtilafın çözümüne katkı sağlayan ve asıl yargılamada verilen hükmün gerçekleştirilmesini temin eden ve hakların korunması bağlamında aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin ayrılmaz bir parçası olarak hak arama hürriyeti kapsamında değerlendirilebilecek bir usul hukuku müessesesi olduğunda kuşku yoktur." (YİBGK, E 2013/1 K 2014/1, 21.02.2014).

- 19 Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku Cilt I-II (7. Baskı, Nesil 2000)* 581; Erişir (n 2) 139; Yavaş, 'Delil Tespiti' (n 9) 23; Tanrıver (n 10) 201; İdil Tuncer Kazancı, 'Yargı Kararları ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar' (2012) 8(23) *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi* 77; Arslan (n 27) 77; Özkes, *Pekcantez Usul* (n 18) 2462; Özkes, *İhtiyati Haciz* (n 9) 61; Nevhis Deren Yıldırım, 'Medeni Usul Hukuku'nun Evrensellesmesi Yolunda İhtiyati Tedbir Alanında Yabancı Hukukun Etkileri' (çev. Özden Özkaya, Hamide) (2003) Prof. Dr. Ergun Öner'e Armağan 305; Cemil Simil, 'Bölge Adliye Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Verebilmesi ve Kararın Denetimi' (2020) 10(2) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 183-184. *"İhtiyati tedbir ise ileride açılacak bir davanın veya açılmış bir davanın sonucunun etkisiz veya anlamsız kalmasını önlemeye yarayan geçici hukuki korumadır."* (Yargıtay 14. HD; E 2016/8204 K 2018/7742, 13.11.2018) *"İhtiyati tedbirin amacı, asıl hukuki korunma talebinin sonucunu güvence altına almaktır. İhtiyati tedbir kararı ancak "uyuşmazlık konusu şey hakkında" verilebilir. Bunun anlamı, ihtiyati tedbirin ancak dava konusu hakkında veya diğer yargılama türlerinin konusunu oluşturan şeyler veya hak bakımından verilebilmesidir."* (Antalya BAM 4. HD, E 2022/2665 K 2022/1697, 10.11.2022)
- 20 Hakan Albayrak, *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat* (Yetkin 2013) 190 vd.; Kuru (n 2) 4326; Üstündağ *Yargılama* (n 19) 586; Üstündağ *İhtiyati Tedbir* (n 6) 47; Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 893; Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (4. Baskı, Yetkin 2021) 5282; Özkes, *Pekcantez Usul* (n 18) 2476; Tanrıver (n 10) 789-790; Tuncer Kazancı (n 19) 83-84; Arslan (n 18) 13; Erişir (n 2) 188-189. *"İhtiyati tedbir talebinde bulunan, yaklaşık ispat ölçüsünde talebini delillendirmek zorundadır. Yani ispatı gereken hususları tam olarak ispat etmeyecek, ancak talebinin haklı olduğunu kuvvetle muhtemel, başka bir ifadeyle büyük ihtimal dâhilinde olduğunu ispatlayacaktır. Zira HMK'nın 390. maddesinde, tedbir talep eden tarafın, dilekçesinde dayandığı ihtiyati tedbir sebebini ve türünü açıkça belirtmek ve davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorunda olduğu belirtilmiştir."* (YHGK; E 2021/15-658 K 2023/867, 27.09.2023)
- 21 Serhat Cengiz Konuralp, '6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler' (2013) 71(2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 225; Ali Cem Budak ve Yavuz Özkan 'Türk Medeni Usul Hukukunun Yüz Yıllık Tarihi' (2023) 71 *Adalet Dergisi* 110. Doktrinde Budak ve Özkan; HMK'nın HUMK'tan daha sistematik bir kanun olduğu yönündeki görüşüne örnek olarak, HUMK'ta ihtiyati tedbirlerin ve temhir ile tahrir usullerinin farklı bölümlerde düzenlendiğini, ancak HMK'da ihtiyati tedbirlere yönelik hükümlerin tümünün aynı bölümde düzenlendiği ifade etmektedir.
- 22 Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 39; Hülya Taş Korkmaz, 'Türk Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler' (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi 1995) 7.
- 23 Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 6; Erişir (n 2) 1. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1927 yılında, ihtiyati haciz 102. maddede ihtiyati tedbirler ile birlikte düzenlenmiş, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun kabulü ile birlikte ilgili madde yürürlükten kaldırılmış ve ihtiyati haciz kurumu ayrıntılı bir biçimde İcra İflas Kanunu'nun 257 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Doktrinde Erişir'e göre, bu düzenleme sonrasında ihtiyati haciz gerçek bağımsızlığına

HMK'da ise, onuncu kısmın başlığı "Geçici Hukuki Korumalar" şeklinde düzenlenmiş, belirtilen kısmın birinci bölümünde (m. 389-399) ihtiyati tedbire, ikinci bölümünde ise (m. 400-406) delil tespiti ve diğer geçici hukuki korumalara yer verilmiştir²⁴. Dolayısıyla, geçici hukuki koruma kavramı yasal düzeyde ilk kez kullanılmıştır²⁵. HMK'daki düzenlemenin ardından, geçici hukuki koruma ile ihtiyati tedbirin birbirinden farklı kavramlar olduğu ve ihtiyati tedbirin geçici hukuki korumanın bir türü olarak nitelendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir²⁶. 2014 yılında Yargıtay'ın vermiş olduğu

- kavuşmuştur (Erişir (n 2) 227). Doktrindeki diğer görüş ise; ihtiyati haczin ilk önce Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiş olmasının, ihtiyati haczin ihtiyati tedbirin bir türü olduğunu gösterdiğini savunmaktadır. (Orhan Yılmaz, *İhtiyati Tedbirler* (2. Baskı, Konya) 19; Taş Korkmaz (n 22) 11). Özellikle HUMK döneminde yazılan birçok eserde; ihtiyati tedbir kavramının hem usul hukukunda hem de diğer hukuk dallarında düzenlenen geçici hukuki korumaların üst başlığı olarak kullanıldığı görülmektedir (Kuru (n 2) 4315, 4411; Üstündağ *Yargılama* (n 19) 581 vd.; Üstündağ *İhtiyati Tedbir* (n 6) 1 vd.; Necip Bilge ve Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuk Dersleri* (3. Baskı, Ankara 1978) 368; Sabri Şakir Ansay, *Hukuk Yargılama Usulleri* (7. Baskı, Ankara 1960) 195; Necmeddin Berkin, *İhtiyati Haciz* (İstanbul 1962) 16; Süleyman Özkök, *İhtiyati Tedbirler (HUMK 101-113/A)* (Ankara 2002) 2-3). Yargıtay'ın da, belirtilen dönemdeki kararlarında ihtiyati haczin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğuna hükmettiği tespit edilebilmektedir: "*Bilindiği üzere, "ihtiyati haciz" de bir nevi "ihtiyati tedbirdir ve daha önce HUMK'nin 102. maddesinde düzenlenmiş iken bu madde ilga edilerek, ihtiyati hacizlere ilişkin hükümler, İcra İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir. Ancak bu durum, ihtiyati haczin sonuç itibarıyla bir "ihtiyati tedbir" kararı niteliğini değiştirmez.*" (Yargıtay 4. HD, E 1980/13480 K 1980/13734, 27.11.1980) "*Bu nedenlerle, ihtiyati haciz icra takip işlemi olmayıp yapılacak icra takibinden veya açılacak davadan önce uygulanan ve HUMK'nun 101. ve bunu izleyen maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbir benzeri daha etkili bir tedbir işlemi olduğundan İİK'nun 289. maddesinde öngörülen takip yasağından, sayılamaz.*" (YHGK, E 2000/12-49 K 2000/94 K, 16.02.2000)
- 24 Selçuk Öztekin, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Geçici Hukuki Koruma Önlemlerinin Değerlendirilmesi', 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Geçici Hukuki Koruma Önlemlerinin Değerlendirilmesi', Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-X, 1-2 Ekim 2012 İzmir (Türkiye Adalet Akademisi Yayınları) 428. HMK'nın genel gerekçesinde de ihtiyati tedbirin klasik ve genel geçici hukuki koruma türü olarak nitelendirildiği görülmektedir: "*Geçici hukuki koruma kavramı doktrinde kullanılmakla birlikte, Tasarıda ilk defa yer almaktadır. Geçici hukuki korumalar Onuncu Kısmında düzenlenmiştir. ... Belirtilen sebeplerle günümüzde, klasik ve temel geçici hukuki koruma türü olan ihtiyati tedbir dışında, birçok yeni geçici hukuki koruma türü benimsenmiştir. Asıl dava veya yargılama konusuna ilişkin olarak ihtiyati tedbirler yanında, para alacaklarına ilişkin takibin sonucunun güvence altına alınabilmesi için ihtiyati haciz, delillerin korunması için delil tespiti bilinen geçici hukuki koruma türleridir.*"
- 25 Hakan Pekcanitez, 'Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı'nın Tanıtımı', Makaleler, (On İki Levha 2016) 215; Ahmet Başözen, 'Güncel Yargıtay Kararları ve Yargıtay İBK İşığında İhtiyati Tedbir Kararlarının Temyizi Sorunu' (Yetkin 2014) Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan 463. Doktrinde Erişir; ihtiyati haczin ihtiyati tedbirin bir türü olmadığını ifade etmekte, ihtiyati haczin ihtiyati tedbirin özel bir türü olarak kabul edilmesi halinde geçici hukuki koruma şeklinde bir üst başlığa yer verilmesinin anlamını yitireceğini savunmaktadır (Erişir (n 2) 227). Doktrinde Budak ise; geçici hukuki koruma kavramının ihtiyati tedbirden farklı bir kavram olarak ihdas edilmiş olmasına karşın geçici hukuki korumalar hakkında genel hükümler sevk edilmiş olmasına ve bu alanda ihtiyati tedbirlere yönelik hükümlerin genel hüküm fonksiyonu görmesine dikkat çekmekte ve geçici hukuki koruma kavramını "kavramların gereksiz kullanımına verilebilecek örnekler" arasında saymaktadır (Ali Cem Budak, *Medeni Usul Hukukunda Kavram İçtihadı ve Menfaat İçtihadı "Kılı Kırk Yarma Makinası"* (Filiz 2021) 62).
- 26 Kuru ve Aydın (n 2) 1309; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku* (7. Baskı Yetkin 2021) 581; Ali Cem Budak ve Varol Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku* (5. Baskı, Filiz 2021) 366; Özkes, *Pekcanitez Usul* (n 18) 2445; Albayrak, *Yaklaşık İspat* (n 20) 66; Tanrıver (n 10) 202; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 7-8; Erişir (n 2) 2-3; Mehmet Özdemir, *Yargıtay ve İstinaf Uygulamasında Geçici Hukuki Korumalar* (2. Baskı Adalet 2021) 37; Tuncer Kazancı (n 19) 77; Arslan (n 18) 7-8; Konuralp (n 21) 225; Muhammet Özkes ve Nedim Meriç, 'Perdeyi Kaldırmada Geçici Hukuki Koruma Talebi ve Özellikleri', (Filiz 2021) Prof. Dr. Necmettin M. Berkin'e Armağan, 850; Mert Namlı ve Makbule Serra Korkut, 'Türk Borçlar Kanunu'nda Yer Alan Geçici Ödemelerin Hukuki Niteliği' iç Başak Baysal (ed) (On İki Levha 2017) 340; Mehmet Ertan Yardım, *İcra ve İflas Hukuk Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararına Karşı Başvuru Yolları* (Yetkin 2023) 8-9. Doktrinde Yardım; geçici hukuki koruma kavramının ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve benzer diğer kurumları kapsadığını belirtmekle birlikte, ihtiyati tedbir kavramının dar ve geniş anlamda olmak üzere iki şekilde kullanılmasının da yanlış olarak nitelendirilemeyeceğini, geniş anlamıyla ihtiyati tedbirin geçici hukuki himaye kavramı ile örtüşüğünü, dar anlamıyla ihtiyati tedbirin ise HMK m. 389-399 arasında düzenlenen bir geçici

içtihadı birleştirme kararında, geçici hukuki koruma kavramının sistematik ve ayrıntılı bir biçimde ilk defa HMK'da düzenlendiği ifade edilmiş, ihtiyati tedbirin ise geçici hukuki korumalardan biri olduğu belirtmiştir²⁷. Ayrıca Yargıtay, ihtiyati tedbiri tanımlamak adına geçici hukuki koruma nitelendirmesi yapmakta²⁸ ve ihtiyati tedbirin geçici hukuki koruma olarak nitelendirilmesini tartışmasız olarak kabul etmektedir²⁹.

Bütün bu açıklamaların değerlendirilmesi sonucunda, ihtiyati tedbirin geçici hukuki korumanın bir türü olduğu konusunda doktrinde görüş birliğinin olduğu, Yargıtay'ın da ihtiyati tedbiri geçici hukuki koruma türü olarak nitelendirdiği, geçici hukuki koruma kavramının bir üst başlık olarak kabul edilmesi gerektiği, ihtiyati tedbirin ise diğer geçici hukuki koruma türlerinden farklı bir geçici hukuki koruma türü olarak nitelendirilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

2. Geçici Ödemenin Hukuki Niteliği

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile getirilmiş yeni bir kurum³⁰ olan geçici ödeme, açılan bir dava kapsamında ileri sürülen iddianın haklılığını, zararın varlığı ile miktarını gösteren inandırıcı kanıtların sunulması ve ekonomik durumun gerektirmesi halinde karar verilen, yargılama sonunda

hukuki himaye yolu olarak ifade edilebileceğini belirtmekte, hukukumuzda bazı kavramların dar ve geniş anlamıyla kullanılabilirliğine işaret etmektedir (Yardımlı (n 26) 9 dn. 15).

- 27 “İhtiyati tedbir geçici hukuki koruma başlığı altında düzenlenmiş olup, bu kavram daha önce doktrinde sıklıkla kullanılmakla birlikte sistematik ve ayrıntılı bir biçimde yasal düzeyde ilk defa 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 389-406. maddeleri arasında “Geçici Hukuki Korumalar” ana başlığı altında ve iki bölüm halinde düzenlenmiştir. ... Bu nedenlerle, geçici hukukî koruma başlığı altında akla gelen ilk yöntemlerden birisi ihtiyatî tedbirdir. Bunun yanında para alacaklarına ilişkin takibin sonucunun güvence altına alınabilmesi için başvurulmuş ihtiyatî haciz, delillerin korunması için delil tespiti gibi birçok hukuki koruma yöntemine ilişkin HMK’da hükümler yer almıştır.” (YTBGK, E. 2013/1 K 2014/1, 21.02.2014).
- 28 İhtiyati tedbir kesin hükme kadar devam eden yargılama boyunca davacı veya davalının (dava konusu ile ilgili olarak) meydana gelebilecek zararlara karşı öngörülmüş geçici veya sınırlı olabilen hukuki korumadır.” (YHGK; E. 2017/12-323 K 2020/852, 10.11.2020)
- 29 “Hemen belirtilmelidir ki, kanun yolundan maksadın istinaf, ihtiyati tedbir kararının da geçici hukuki koruma niteliğinde olduğu tartışmasızdır.” (Yargıtay 1. HD, E 2013/10473 K 2013/10837, 28.06.2013) “Anılan tarihten de anlaşılacağı üzere ihtiyati tedbirin diğer fonksiyonları yanında davanın devamı sırasında ve verilecek hükmün kesinleşmesine kadar olan süreç içerisinde dava konusu şey üzerinde yeni birtakım ihtilafların çıkmasını da önleyici niteliği itibarıyla geçici bir hukuki korumadır.” (YHGK, E 2013/8-1322 K 2014/403, 28.03.2014)
- 30 Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (10. Bası, Vedat 2013) 131; Turgut Öz, *Yeni Borçlar Kanununun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler* (Vedat 2011) 12; Topuz (n 12) 247; Başak Baysal, *Haksız Fiil Hukuku* (BK m. 49-76) (On İki Levha 2019) 654; Aşlı Makaracı Başak ve Gülen Sinem Tek, ‘TBK m. 76; iç Rona Serozan, Turgut Öz, Faruk Acar, Emre Gökyayla ve Murat Develioğlu (edr), İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu (Vedat 2017) 776; Adnan Deyneklî, ‘Türk Borçlar Kanunu’nda Yer Alan Önemli Usul Hükümleri’ (2011) 2(2) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 64; Emel Badur, ‘Geçici Ödemeler’ (2016) 11(14) Terazi Hukuk Dergisi 15; Kumru Kılıçoğlu Yılmaz, ‘Geçici Ödemeler’ (2014) 110 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 110; Battal Şener, ‘Türk Borçlar Hukukunda Geçici Ödemeler’ (2017) 19(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1625; Gülşah Düzgün, ‘İş Hukukunda Geçici Ödeme’ (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2017) 4; Damla Gürpınar, ‘Haksız Fiil Kaynaklı Zararların Tazmini Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Getirdikleri’, (2012) 2 İzmir Barosu Dergisi 290; Gamze Kurt, ‘Türk Borçlar Kanunu Madde 76 Kapsamında Geçici Ödemeler’ (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2022) 5; Yasemin Taşdemir ve Ali Tutar, ‘İş Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davalarında Geçici Ödeme’ (2024) 2(1) Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 13; Altınkan (n 8) 27; Namlı ve Korkut (n 26) 312; Erişir (n 2) 421-422; Tuncer Kazancı (n 19) 99.

hükmedilecek olan tazminata mahsuben yapılan ödeme biçiminde tanımlanmaktadır³¹. Geçici ödemenin amacının, sosyal güvencesi olmayan ve uğradığı olayda zararının giderilmesi veya daha fazla artmaması için acil desteğe ihtiyaç duyan zarar görenlerin korunması olduğu, söz konusu müesseseye duyulan ihtiyacın temelinde ise yargulamaların uzun sürmesinin ve toplumun refah seviyesinin etkisinin bulunduğu ifade edilmektedir³². İleri sürülen geçici ödeme talebinin kabul edilebilmesi için, talep eden tarafın ekonomik açıdan geçici ödemeye ihtiyaç duyacak biçimde zaruret halinde olması ile birlikte iddiasının haklılığını “inandırıcı kanıtlarla³³” ispatlaması gerektiği kabul edilmektedir (TBK m. 76/1)³⁴.

Geçici ödemenin hukuki niteliği konusunda doktrinde tartışma bulunduğu görülmektedir³⁵. Doktrinde bir görüş, geçici ödemenin “eda amaçlı bir ihtiyati tedbir” niteliğinde olduğu öne sürmektedir³⁶. Başka bir görüş ise, geçici ödemenin “ön ödeme niteliğinde” olduğunu

- 31 Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Legal 2017) 523; Gökhan Antalya, ‘6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 76 Düzenlemesi: Geçici Ödeme’ (2013) 8(Özel Sayı) Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 187; Topuz (n 12) 251. Doktrinde ALTINKAN; geçici ödemenin birçok farklı şekilde tanımlandığı belirtmekte ve farklı tanımların bulunmasının sebebini, geçici ödemenin hukuki niteliği ve uygulama alanına yönelik görüş ayrılıkları olarak açıklamaktadır (Altınkan (n 8) 49). Geçici ödemenin farklı tanımları için bkz: Oğuzman ve Öz (n 30) 131; Ahmet Kılıçoğlu, ‘Haksız Fiillerde Müteselsil Sorumluluk ve Geçici Ödemeler’ iç Lale Sirmen, Çiğdem Kırca ve Vedat Buz (*edr*) Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişinin 80. yılı Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum (2007) 173; Altınkan (n 8) 48-49; Kılıçoğlu Yılmaz (n 30) 112; Can Tuncay ve Dilara Çıplak, ‘Haksız Fiilde Geçici Ödeme (Ya da Geçici Ceza)’ (2018) 16(186) Legal Hukuk Dergisi 2752; Şener (n 30) 1628; Taşdemir ve Tutar (n 30) 13.
- 32 Oğuzman ve Öz (n 30) 131; Antalya, *Borçlar Hukuku* (n 31) 523; Antalya, ‘Geçici Ödeme’ (n 31) 185; Topuz (n 12) 261; Altınkan (n 8) 72-87; Kılıçoğlu (n 31) 175; Gürpınar (n 30) 295; Şener (n 30) 1629; Kılıçoğlu Yılmaz (n 30) 112-115; Aslı Makaracı Başak ve Gülen Sinem Tek, ‘Türk Borçlar Kanunu’nda Getirilen Geçici Ödeme Hakkında Düşünceler’ (2013) 15(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1114; Tuncer Kazancı (n 19) 100; Taşdemir ve Tutar (n 30) 13; Tuna Acar, *Türk ve Mukayeseli Medeni Yargılama Hukuku Açısından Ara Karar* (Yetkin 2022) 138. İlgili hükmün gerekçesinde, geçici ödemenin amacı şu şekilde açıklanmaktadır: “Bu yeni düzenlemeyle, meselâ, hiçbir sosyal güvenceden yararlanamayacak durumda bulunmakla birlikte, somut olayda uğradığı zararın giderilmesi için acilen parasal bir desteğe ihtiyaç duyan ve tazminat yükümlüsünün, uğradığı zarardan sorumluluğunu hâkime sunduğu inandırıcı kanıtlarla ortaya koyan zarar görenlerin korunması amaçlanmıştır.” Geçici ödemenin amacı konusunda ayrıntılı değerlendirmeler için bkz: Altınkan (n 8) 51 vd.
- 33 TBK m. 76/1 hükmünde yer alan “inandırıcı kanıtlar” kavramının içeriği hakkında herhangi bir ölçü bulunmaması nedeniyle, söz konusu kavramın temsil ettiği ispat ölçüsünün doktrinde tartışmalı olduğu görülmektedir. Bir görüş; inandırıcı kanıt ifadesinin aradığı ispat ölçüsünün ihtiyati tedbir yargılamasına eş biçimde yaklaşık ispat ölçüsü olduğunu savunmaktadır (Topuz (n 12) 270; Tuncer Kazancı (n 19) 100). Doktrinde başka bir görüş ise; inandırıcı kanıtlar ifadesi ile aranan ispat ölçüsünün ihtiyati tedbir yargılamasındaki yaklaşık ispat ölçüsüne nazaran daha ağır bir ölçüye isabet ettiğini ve hakimde oluşacak kanaatin derecesinin ihtiyati tedbire göre artırıldığını savunmaktadır (Antalya, *Borçlar Hukuku* (n 31) 528; Antalya, ‘Geçici Ödeme’ (n 31) 193; Altınkan (n 8) 357 vd.; Taşdemir ve Tutar (n 30) 21). Bu konudaki ayrıntılı değerlendirmeler için bkz: Altınkan (n 8) 45 vd.
- 34 Oğuzman ve Öz (n 30) 131; Antalya, *Borçlar Hukuku* (n 31) 528; Antalya, ‘Geçici Ödeme’ (n 31) 193; Topuz (n 12) 269-270; Altınkan (n 8) 345 vd.; Kılıçoğlu (n 31) 177; Şener (n 30) 1656 vd.; Kılıçoğlu Yılmaz (n 30) 115-116; Makaracı Başak ve Tek, ‘Geçici Ödeme’ (n 32) 1125; Tuncer Kazancı (n 19) 100; Taşdemir ve Tutar (n 30) 20-21; Badur (n 30) 18-19; Erişir (n 2) 429.
- 35 Bu konuda ayrıntılı değerlendirmeler için bkz: Altınkan (n 8) 108 vd.; Namlı ve Korkut (n 26) 311 vd.; Topuz (n 12) 252 vd.; Kurt (n 30) 8 vd.
- 36 Kılıçoğlu (n 31) 179; Büşra Kazmaz Tepe, *Medeni Usul Hukukunda Beden Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Tazminat Davaları* (Adalet 2022) 294; Zeynep Bahadır, *Medeni Usul Hukukunda Kısmi Karar* (Yetkin 2018) 71; Tuncay ve Çıplak (n 31) 2758-2759; Özkes, *Pekcanitez Usul* (n 18) 2513-2514; Muhammet Özkes ve Evrim Erişir, ‘Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi’ (2006) 2(5) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 1244; Erişir (n 2) 422; Özbek (n 7) 978; Baysal (n 30) 656; Tuncer Kazancı (n 19) 99-104. Erişir’e göre;

savunmaktadır³⁷. Doktrinde öne sürülen bir diğer görüşe göre, geçici ödeme “ön tazminat” olarak nitelendirilmelidir³⁸. Doktrindeki başka bir görüş uyarınca, geçici ödemenin hukuki niteliği “ihtiyati tedbirden farklı bir geçici hukuki koruma türü” olarak kabul edilmelidir³⁹.

Geçici ödemenin hukuki niteliğine yönelik doktrindeki tartışmanın uygulamaya da sirayet ettiği ve uygulamada geçici ödemenin hukuki niteliği konusunda çelişkili kararların mevcut olduğu söylenebilecektir. Yargıtay’ın bazı kararlarında geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğuna işaret edildiği⁴⁰, bazı kararlarında ise geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olmayıp ayrı bir geçici hukuki koruma türü olarak belirlendiği⁴¹ görülmektedir. Benzer şekilde, bazı bölge adliye mahkemesi kararlarında geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu kabul edilmekte iken⁴², bazı bölge adliye mahkemesi kararlarında ise geçici ödemenin ihtiyati tedbirden farklı bir geçici

geçici ödeme ile bir usul hukuku müessesesi düzenlenmiş olup, bu müessese ihtiyati tedbir niteliğindedir. Bu nedenle; geçici ödeme kavramı yerine “para alacağının ihtiyati tedbir yolu ile geçici olarak tahsili” ifadesinin kullanılması isabetli olacaktır (Erişir (n 2) 428). Tuncay ve Çıplak; ihtiyati tedbir ile geçici ödeme arasındaki tüm farklılıklara karşın geçici ödemenin ihtiyati tedbirin bir türü olarak nitelendirilmesi gerektiğini, mevzuatta açıkça yer alan kavramlara açıkça yer almayan kavramların eklenmesi suretiyle “kavram karışıklığına yol açmanın” isabetli olmadığını öne sürmektedir (Tuncay ve Çıplak (n 31) 2758). Doktrinde Öztekin; açıkça TBK m. 76 hükmünden bahsetmemekle birlikte, haksız fiil nedeniyle zarara uğrayan kişi lehine ihtiyati tedbir kararı tesis edilmek suretiyle geçinebilmesi için bir miktar paranın ödetilmesine karar verilebileceğini belirtmektedir (Öztek, ‘Değerlendirme’ (n 24) 438). Doktrinde Oğuzman ve Öz ise; geçici ödemenin “koruyucu bir tedbir” niteliğinde olduğunu belirtmektedir (Oğuzman ve Öz (n 30) 131).

37 Antalya, *Borçlar Hukuku* (n 31) 525; Antalya, ‘Geçici Ödeme’ (n 31) 185; Altınkan (n 8) 238 vd. Doktrinde Altınkan; sözleşme hukukunda ediminin bütününe ifa edilmesinden önceki bir zamanda tarafların karşılıklı anlaşarak yaptıkları ödemelerin ön ödeme şeklinde isimlendirildiğini, geçici ödemelerin ise tarafların karşılıklı anlaşması yerine doğrudan kanundan doğduğunu ifade etmekte; geçici ödemenin, içerisinde ön ödeme hukuki niteliğini barındıran bağımsız ve kendine has bir hukuki müessese olduğunu ileri sürmektedir (Altınkan (n 8) 248-249).

38 Öz (n 30) 12; Kılıçoğlu Yılmaz (n 30) 112.

39 Makaracı Başak ve Tek, ‘Geçici Ödeme’ (n 32) 1122; Badur (n 30) 20; Acar (n 32) 138-141; Bahadır (n 36) 72; Makaracı Başak ve Tek, *TBK m. 76* (n 30) 778; Topuz (n 12) 268; Namlı ve Korkut (n 26) 347-350; Şener (n 30) 1644; Düzgün (n 30) 23-25; Kurt (n 30) 18 vd.

40 “Geçici ödeme ihtiyati tedbir niteliğindedir. Bu nedenle; ihtiyati tedbir talebine ilişkin kararın, 6100 Sayılı HMK. nun yürürlükte olduğu dönemde itihaz olunduğu açıktır. HMK. nun 341. maddesi “İlk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir.” hükmünü içermektedir. Ancak, aynı kanunun Geçici 3. maddesiyle de “Bölge adliye mahkemelerinin 26.09.2004 tarihli ve 5235 Sayılı Adli Yargı ilk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkileri hakkında kanunun geçici 2. maddesi uyarınca Resmi Gazete’de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar 1086 Sayılı kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.” hükmü getirilmiştir. Bu durumda, uyuşmazlığa, 1086 Sayılı HUMK. nun temyize ilişkin hükümlerinin uygulanacağı sonucuna varılmaktadır.” (Yargıtay 3. HD, E 2019/5486 K 2019/10060, 12.12.2019) Aynı yönde bakınız: Yargıtay 21. HD, E 2013/15667 K 2013/20940, 18.11.2013; Yargıtay 4. HD, E 2021/16533 K 2021/6920, 14.10.2021.

41 “Geçici ödeme, haksız fiil sebebiyle meydana gelen zararın karşılanması için açılan tazminat davalarında hükmedilen ve yargılama sonucunda hükmedilecek zarara mahsuben yapılan bir ön ödemedir. Ön ödeme geçici bir karardır. Bu geçici ödemenin miktarı, geçici ödemeler ne HMK’da düzenlenmiş olan ihtiyati tedbir niteliğindedir, ne de İİK’nda düzenlenmiş olan ihtiyati haciz niteliğindedir. Tam tersine, aynı ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz gibi ayrı bir geçici hukuki koruma türüdür. Çünkü HMK’nın 389. maddesi gereğince ihtiyati tedbir, sadece dava konusu uyuşmazlıklar hakkında verilebilen bir geçici hukuki koruma türüdür.” (Yargıtay 10. HD, E 2020/8678 K 2021/412, 19.01.2021)

42 “Yukarıda belirtilen hukuki ve fiili durumlar ışığında, her ne kadar geçici ödeme hakkında ara karar olması nedeniyle esas hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabileceğine ilişkin yargısal kararlar da mevcut ise de, Dairemizce geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu kabul edilerek istinaf kanun yoluna başvurulabileceği kanaatine varılmış, esas incelemesi yapılmıştır.” (Ankara BAM 35. HD, E 2023/819 K 2023/1010, 05.07.2023) Benzer yönde bkz: Ankara BAM 6. HD, E 2020/1492 K 2020/1634, 16.07.2020; Bursa BAM 9. HD, E 2017/167 K 2017/148 K, 18.12.2017 T.

hukuki koruma türü niteliğinde olduğuna karar verildiği⁴³ tespit edilmektedir. Nihayet Yargıtay'ın bölge adliye mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki uyuşmazlığın giderilmesine⁴⁴ ilişkin başvuru sonucunda verdiği kararda, geçici ödemenin “ayrı bir geçici hukuki koruma türü” olarak nitelendirildiği görülmektedir⁴⁵.

Kanaatimizce, geçici ödemenin ihtiyati tedbir olarak nitelendirilmesi mümkün olmayıp, geçici ödemenin “diğer kanunlarda düzenlenmiş özel bir geçici hukuki koruma türü” olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Gerçekten de, ihtiyati tedbirin amacı⁴⁶ ile geçici ödemenin amacının⁴⁷ arasındaki bariz farklılık, geçici ödemenin ihtiyati tedbir olarak nitelendirilmesini olanaksız kılmaktadır. Bununla birlikte, özellikle HMK m. 406/2 hükmünde yer alan “İhtiyati haciz, muhafaza tedbirleri ve geçici düzenleme niteliğindeki kararlar gibi geçici hukuki korumalara ilişkin diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.” şeklindeki ifade ve geçici ödemenin geçici hukuki koruma tedbirlerinin

43 “Açıklanan nedenlerle TBK'nın 76. maddesinde düzenlenen tedbiren geçici ödeme gerek koşulları gerek teminat bakımından, 6100 Sayılı HMK'nun 406. maddesi gereğince ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz dışında kendi özel kanununda düzenlenen geçici bir hukuki koruma tedbiri olup, gerek madde metninde gerekse 6100 Sayılı HMK'nun 341 maddesinde uyuşmazlığa konu geçici ödeme kararına karşı kanun yoluna başvurulabileceği açıkça gösterilmediğinden ve mahkemece verilen geçici ödeme talebinin reddine dair karar ara karar niteliğinde olduğundan bu kararlara karşı ancak esas hüküm ile birlikte kanun yoluna başvurulabileceğinden davacı vekilinin tedbiren geçici ödeme talebinin reddi kararına karşı istinaf başvurusunun HMK'nın 341/1. Maddesi gereğince reddine karar vermek gerekmiştir.” (Ankara BAM 26. HD, E 2024/531 K 2024/639, 07.05.2024) Benzer yönde bakınız: İzmir BAM 20. HD, E 2024/689 K 2024/719 K, 02.05.2024; Antalya BAM 4. HD, E 2024/396 K 2024/324, 04.03.2024; İstanbul BAM 45. HD, E 2022/571 K 2022/475, 20.04.2022.

44 Belirtilen kararın hukuki niteliği hakkında ayrıntılı bir değerlendirme için bkz: Elif İrmak Büyük, ‘Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Daireleri'nin Arasındaki Görüş Farklılıklarının Giderilmesi Kararının Niteliği’ iç Pınar Çoşkun Burak, Barkın Özyurt ve Yağmur Öykü Yönet (edr) Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi III. Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu (On İki Levha 2023) 169-189. Yargıtay; belirtilen kararın bağlayıcı sonuç doğurmayacağına işaret etmektedir: “Bu açıdan bakıldığında Kanundaki uyuşmazlığın giderilmesine yönelik istemlerin “ilgili hukuk dairesine” iletileceğine yönelik hükmün dar yorumlanması zorunlu hale gelmektedir. Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunca yapılacak uyuşmazlığın giderilmesine yönelik başvuruların ancak “aynı Yargıtay Dairesinin görev alanına giren” uyuşmazlıklara bakan Bölge Adliye Mahkemesi Daireleri arasındaki uyuşmazlıklar ile sınırlı olması gerektiği kabul edilmeli, uyuşmazlığın giderilmesi talepleri bakımından da Yargıtay'ın farklı daireleri arasındaki “iş bölümü” kurallarına riayet edilmelidir. Aksi takdirde, örneğin iş uyuşmazlıklarına bakmakla görevli bir Yargıtay Dairesi ile ticari uyuşmazlıklara bakmakla görevli bir diğer Yargıtay Dairesinin benzer konulardaki “uyuşmazlığın giderilmesi” başvuruları ile ilgili olarak birbirinden farklı kararlar vermesi riski ortaya çıkar. Şüphesiz bir Yargıtay Dairesinin uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin kararları, içtihadın birleştirilmesi kararları gibi tarafları ve mahkemeleri bağlayıcı bir sonuç doğurmazlar.” (Yargıtay 9 HD, E 2022/3979 K 2022/4838, 19.04.2022).

45 “Ön ödeme geçici bir karardır. Bu geçici ödemenin miktarı, geçici ödemeler ne HMK'da düzenlenmiş olan ihtiyati tedbir niteliğindedir, ne de İİK'nda düzenlenmiş olan ihtiyati haciz niteliğindedir. Tam tersine, aynı ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz gibi ayrı bir geçici hukuki koruma türüdür. ... Geçici ödemelerin Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olan diğer geçici hukuki korumalardan biri olması sebebiyle, geçici ödeme kararları bir ara karar mahiyetindedir.” (Yargıtay 10. HD, E 2021/9901 K 2021/14123 15.11.2021) Yargıtay'ın söz konusu kararının ardından dahi, “geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde” olduğuna yönelik bölge adliye mahkemesi kararlarına rastlanabilmektedir: “Talep, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkin davada geçici ödeme kararına itiraza ilişkindir. TBK'nın 76. maddesinde “Zarar gören, iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunduğu ve ekonomik durumu da gerektirdiği takdirde hâkim, istem üzerine davalının zarar görene geçici ödeme yapmasına karar verebilir. Davalının yaptığı geçici ödemeler, hükmedilen tazminata mahsup edilir; tazminata hükmedilmezse hâkim, davalının aldığı geçici ödemeleri, yasal faizi ile birlikte geri vermesine karar verir.” düzenlemesi yer almaktadır. TBK'nın 76. maddesi uyarınca verilen geçici ödeme kararının HMK'nın 389. ve devamı maddeleri kapsamında ihtiyati tedbir kararı niteliğinde olduğu kabul edilmiştir.” (İstanbul BAM 40. HD, E 2024/1016 K 2024/839, 29.05.2024)

46 bkz: s. 7.

47 bkz: s. 11.

özellikleriyle gösterdiği uyum, geçici ödemenin “diğer kanunlarda düzenlenmiş özel bir geçici hukuki koruma türü” olarak nitelendirilmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

II. İHTİYATİ TEDBİR KARARLARINA KARŞI KANUN YOLU BAŞVURU İMKANI

A. BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN FAALİYETE GEÇMESİNDEN ÖNCEKİ DÖNEMDE İHTİYATİ TEDBİR KARARINA KARŞI KANUN YOLLARI

HUMK döneminde, mahkemelerin tesis ettiği kararlara karşı başvurulabilecek yegâne kanun yolu temyiz kanun yolu olduğundan (HUMK m. 427) ve ilgili kanuni düzenleme gereği ancak nihai kararlara karşı kanun yolu başvuru yapılabilmesi mümkün olduğundan⁴⁸, HUMK döneminde mahkemelerce verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolu başvurusu yapılamayacağı kabul edilmekteydi⁴⁹. Ancak doktrinde, ihtiyati tedbir ve diğer geçici hukuki koruma kararlarının yanlış veya hatalı şekilde tesis edilmesinin adalet adına büyük sakıncalar doğurabileceği ve hak kayıplarının yaşanmasının gündeme gelebileceği ifade edilmekte, ihtiyati tedbir kararlarının kanun yolu denetimine tabi kılınmasının önüne açacak düzenlemeler yapılması gerektiği savunulmaktaydı⁵⁰.

Bununla birlikte, bir diğer geçici hukuki koruma türü olan ihtiyati haciz talebi hakkında verilen karara karşı kanun yoluna başvurma imkânı ilk kez 4949 sayılı ve 17.07.2003 tarihli “İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile mümkün hale gelmişti⁵¹. Doktrinde ihtiyati

48 Kuru (n 2) 4493 vd.; Üstündağ *Yargılama* (n 19) 816 vd. “HUMK’na göre; bir kararın temyiz edilip edilmeyeceği kanun tarafından belirlenir. Yargılamaya son veren ve hâkimin davadan elini çekmesi sonucunu doğuran ilk derece mahkemelerinin verdiği nihai kararlara karşı kural olarak temyiz yoluna başvurulabilir. Şu halde, ara kararlar tek başına temyiz edilemez, ancak asıl hükümlerle birlikte temyiz edilebilir (HUMK. 427/I, c.1).” (YİBGK, E 2013/1 K 2014/1, 21.02.2014).

49 Kuru (n 2) 4350-4351; Üstündağ *İhtiyati Tedbir* (n 6) 53; Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 925-926; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Taş Korkmaz (n 22) 100-101; Özkes ve Erişir (n 36) 1258; Erişir (n 2) 167; Tolga Akkaya, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf* (Yetkin 2009) 347; Murat Özgür Çiftçi, *Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf* (3. Baskı, Adalet 2016) 75-76. “İhtiyati tedbir talebinin reddi hakkında verilen kararların temyiz kabiliyeti yoktur. İhtiyati tedbir kararının kabulüne ve ihtiyati tedbir kararına karşı yapılan itirazın reddine ilişkin kararlar dahi temyiz edilemez. Bu kararlar nihai kararlardan olmadığından temyiz yolu kapalıdır. Nedeni, ise bunların muvakkat nitelikte olmaları ve şartların değişmesi halinde tadil ve kaldırılmalarının her zaman mümkün bulunmasıdır.” (Yargıtay 6. HD, E 1982/793 K 1982/1943, ; 22.02.1982)

50 Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 930-932; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 346-347. Yılmaz; ihtiyati tedbir kararlarına karşı denetim mekanizması bulunmamasının ihtiyati tedbir kararlarını kamu vicdanı nezdinde ciddi bir şekilde tartışılmalı hale getirdiğini ifade etmektedir (Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 932). Doktrinde Özkes; iflasın ertelenmesi kararını geçici hukuki koruma kararı olarak nitelendirmesinin (3256) ardından, iflasın ertelenmesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulabileceğinin kabul edilmesinin iyiniyetli ancak kanunu aşan bir yorumla mümkün olduğunu ileri sürmekte, prensip itibarıyla tüm geçici hukuki korumalara karşı kanun yolu imkanı tanınmasının “fazlasıyla gerekli” olduğuna işaret etmektedir (Muhammet Özkes, ‘İflasin Ertelenmesi’ (2005) 3(33) *Legal Hukuk Dergisi* 3275-3276).

51 Nevhis Deren Yıldırım, ‘4949 Sayılı ve 17.7.2003 Tarihli Kanun ile Yapılan Değişiklik Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararlarının Hukuki Niteliği ve Kontrolü’ (2004) 1(2) *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 431-432; Özkes ve Erişir (n 36) 1258; Erişir (n 2) 168; Cenk Akil, *İstinaf Kavramı* (Yetkin 2010) 338; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 222; Dilek Karademir ‘İhtiyati Tedbir Hakkındaki Kararların Temyizi ve 2013/1 E. 2014/1 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı’ (2016) 7(26) *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 436. “İstem, ihtiyati haciz kararına yapılan itiraza ilişkin olup, mahkemece bozma ilamına uyularak yazılı şekilde karar verilmiş ise de, Dairemizin önceki bozma ilamının 1. bendinde İ.İ.K.nun 258. maddesine 17.7.2003 tarih 4949 Sayılı Kanun ile yapılan ekleme ile ihtiyati haciz talebinin reddi halinde alacaklının kanun yoluna başvurulabilmesinin olanaklı hale getirildiği, bu kararlara karşı itirazın mümkün olmayıp, ancak temyiz yoluna

haciz kararlarına karşı yoluna başvuru imkânı tanınmışken ihtiyati tedbir kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânının tanınmamasının çelişkili arz ettiği belirtilmiştir, ihtiyati hacze kıyasla daha geniş uygulama alanına sahip olduğu değerlendirilen ihtiyati tedbir kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânının “evleviyetle” kabul edilmesi gerektiğine yönelik görüşler ileri sürüldüğü tespit edilebilmektedir⁵².

HUMK dönemindeki bu farklılık ve çelişkinin, HMK dönemindeki düzenlemeler sonucunda ortadan kaldırdığı görülmektedir. HMUK’tan farklı olarak, HMK’da hem ihtiyati tedbir talebinin reddi kararlarına karşı (HMK m. 391/3) hem de itiraz üzerine verilen kararlara karşı (HMK m. 394/5) kanun yoluna başvuru imkânı düzenlenmiş, ihtiyati tedbir yargılamasında verilen kararlara yönelik kanun yolu denetiminin mümkün hale gelmiştir⁵³. Ancak, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmemesi nedeniyle, HMK hükümlerinde yer alan “kanun yoluna başvurulabilir” ifadesinin temyiz kanun yolunu kapsayıp kapsamadığı konusunda doktrinde herhangi bir tartışma olmamasına rağmen⁵⁴, Yargıtay’ın kararları arasında çelişkiler meydana gelmiştir. Yargıtay’ın bazı içtihatlarında ilk derece mahkemeleri tarafından tesis edilen ihtiyati tedbir kararlarına yönelik temyiz kanun yoluna başvurulmasının mümkün olduğuna karar verilmişken⁵⁵, bazı içtihatlarda ise ihtiyati tedbir

başvurulabileceği belirtilmiş olup, ...” (Yargıtay 11. HD; 31.05.2011 T. 2011/6466 E. 2011/6648 K.) Doktrinde; söz konusu değişiklikten önceki dönemde ihtiyati haciz talebine karşı verilen kararlara yönelik kanun yoluna başvuru imkânının bulunmamasının etkin hukuki korumanın gerçekleştirilmesinin engellenmesi ve hukuki çarelerin yeterince çeşitli olmaması sebebiyle eleştirildiği görülmektedir (Deren Yıldırım (n 51) 431). Uyar; ihtiyati haciz kararlarına karşı kanun yoluna başvuru imkânının getirilmesindeki amacın, uygulamada yeknesaklığın sağlanması ve hak arayanlar arasındaki eşitliği bozucu çözümlerin önüne geçilmesi olduğunu ifade etmektedir (Talih Uyar, ‘4949 sayılı ve 17.07.2003 Tarihli “İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un Getirdiği Yenilikler’ (2003) 49 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 195).

- 52 Özekes ve Erişir (n 36) 1262-1263; Erişir (n 2) 168-169; Deren Yıldırım (n 51) 441 dn. 46; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 113. Doktrinde Kuru; Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’na yönelik değerlendirmesinde, ihtiyati haciz kararlarının temyiz edilebilmesine rağmen ihtiyati tedbir kararlarının temyiz edilememesinin eşitsizliğe yol açtığını ve bu eşitsizliğin “hemen çıkarılacak bir kanun hükmü” ile giderilmesi gerektiğini savunmaktadır (Baki Kuru, (2007) *Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-V 08-09 Eylül 2006* 81).
- 53 Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Baskı, Yetkin 2014) 1156-1157; Başözen (n 25) 464; Kuru ve Aydın (n 2) 1275, s. 1290; Özekes, *Pekcantez Usul* (n 18) 2488, s. 2535; Tanrıver (n 10) 215; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, (n 26) 586-587; Erişir (n 2) 170-171; Arslan (n 18) 16; Adem Albayrak, *İhtiyati Tedbir* (Adalet 2017) 83-88; Budak ve Karaaslan (n 26) 371; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 5294-5295. “*İhtiyati tedbire karşı kanun yoluna başvuru imkânı HMK ile getirilmiş, yeni müessesedir. Buna göre, ihtiyati tedbir taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilen olanağı getirilmiştir (m. 341/1). ... Hukuk Muhakemeleri Kanunu öncesinde ilk derece mahkemelerince verilen geçici hukuki koruma kararlarına karşı kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağı konusunda genel ve yeknesak bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bu nedenle, bu konu doktrinde her bir geçici hukuki koruma türü (örneğin ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir, delil tespiti) bakımından incelenmekte ve tartışılmaktaydı. Bununla birlikte HMK. m. 341 hükmü bu tartışmalara son noktayı koymuş ve bu kararlara karşı istinaf yolunu açmıştır. Zira HMK’nun “istinaf yoluna başvurulabilen kararlar” başlığını taşıyan m. 341 (1) hükmüne göre; “ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir”. Şu halde, Hukuk Muhakemeleri Kanunu bakımından, tüm geçici hukuki koruma kararları değil, sadece ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararları ile, bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yolu açık olacaktır.” (YİBGK; E 2013/1 K 2014/1, 21.02.2014).*
- 54 Söz konusu dönemde yazılan eserlerde, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçeceği zamana kadar ihtiyati tedbir kararlarına karşı başvurulacak olan kanun yolunun temyiz kanun yolu olması gerektiği ifade edilmektedir (Umar (n 53) 1156-1157; Erişir (n 2) 170-171; Konuralp (n 21) 254).
- 55 “*Diğer taraftan, 1086 Sayılı HUMK’na göre ihtiyati tedbir talebinin reddi veya kabulüne ilişkin karara yapılan itirazın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz yolu kapalı ise de; 1.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren ve 448. maddesi ile*

talebinin reddi kararları ile itiraz üzerine verilen ihtiyati tedbir talebinin reddi ve kabulü kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulmasının mümkün olmadığına⁵⁶ karar verilmiştir.

Yargıtay kararları arasındaki farklılık, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun "ilk derece mahkemelerinden verilen ihtiyati tedbir taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü hâlinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı⁵⁷" yönündeki kararı ile ortadan kaldırılmıştır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurul kararının bağlayıcı etkiyi haiz olması neticesinde, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihe kadar ihtiyati tedbir kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurma imkânının olmadığı kabul edilmiştir⁵⁸. Doktrinde ise, Yargıtay'ın söz konusu kararına karşı ciddi eleştiriler yönetildiği ve belirtilen kararda varılan sonucun hak arama hürriyetinin ve adil yargılanma hakkının ihlali anlamına geldiği ifade edilmiştir⁵⁹. Kanaatimizce de,

tamamlanmamış işlemlerde de 6100 Sayılı Yasanın uygulanması, aynı yasanın 389 ve takip eden maddeleri ile temyiz yolu için öngörülen hükümlerinin gözetilmesi gerekeceği açıktır." (Yargıtay 1. HD, E 2011/14597 K 2012/942, ; 08.02.2012. (Serhat Sarısözen, 'İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı' (2014) 16(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan 1332 dn. 29)).

- 56 "İhtiyati tedbir kararlarına karşı temyiz yolu, 6100 Sayılı HMK'nın 391. maddesinin 3. bendi uyarınca ihtiyati tedbir talebinin reddi kararları ile aynı Kanun'un 394. maddesinin 5. bendi uyarınca, ihtiyati tedbir kararına karşı itiraz üzerine verilen kararlar ile sınırlıdır. HMK'nın 392/1. ve Kooperatifler Kanunu'nun 53/4. maddeleri uyarınca ihtiyati tedbir talep eden haksız çıktığı takdirde karşı tarafın ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğrayacağı muhtemel zararlara karşılık teminat göstermek zorunda olup, yine aynı Kanun'un 394/2. maddesi gereğince teminata itiraz edebilecek olan sadece aleyhine tedbir kararı verilen olduğundan ve davalının teminatla ilgili itirazının kabulüne dair verilen karar, davacılar yönünden temyizi kabul olmadığından, HUMK'un 432/4. maddesi uyarınca davacıların temyiz isteminin reddi gerekmiştir." (Yargıtay 23. HD, E 2012/6915 K 2013/125, 16.01.2013).
- 57 "Ayrıca Geçici 3.maddenin üçüncü fıkrası bağlamında konu ele alındığında bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde 1086 sayılı Kanununun 6100 sayılı Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir. Bu kapsamda bir uygulama için öncelikle 1086 sayılı Kanunda bir düzenleme yer almalı ve ikinci olarak da bu düzenleme HMK'na aykırı hükümler içermemelidir. Konu ihtiyati tedbir bakımından değerlendirildiğinde, 1086 sayılı Kanunda ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yoluna gidilmesine yönelik herhangi bir hüküm bulunmaması ve bu müessesenin HMK ile getirilmiş yeni bir müessese olduğu hususları gözetildiğinde anılan maddenin bu fıkrası hükmü uyarınca da ihtiyati tedbirler hakkında temyiz yoluna gidilebileceği hususunda bir yorum ve uygulama yapılamayacağı da açıktır. Aksinin kabulü halinde; temyiz incelemesine konu dava ve işlerin kapsamının 6100 sayılı Kanun; temyiz yöntemi ve inceleme sonucunda verilecek karar türünün belirlenmesinde ise; 1086 sayılı Kanun hükümlerinin dikkate alınması gibi tutarlı olmayan bir hukuksal yorum ve uygulamanın yolu açılmış olacaktır. Diğer bir ifadeyle felsefi yorumlama faaliyeti bakımından realist bir yaklaşımla bağdaşmayacak şekilde bir hukuki müessesenin unsurları ile, sonuçlarının farklı konseptlerle hazırlanmış iki ayrı kanun hükümleri gözetilerek belirlenmesi ve uygulanması gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bu itibarla HMK'nun 391. ve 394. maddelerinde geçen "kanun yolu" ibaresi ile kastedilenin istinaf yolu olduğu, Geçici 3.madde yollamasının sadece HUMK'nun temyize ilişkin hükümlerini kapsadığı ve ihtiyati tedbire ilişkin kararların nihai nitelikte kararlardan olmadığı, ayrıca bu konuda özel bir düzenlemenin de bulunmadığı gözetildiğinde bu tür kararların temyiz yolu kapsamında incelenemeyeceği kanaatine varılmıştır." (YİBGK; E 2013/1 K 2014/1, 21.02.2014).
- 58 "Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 21.02.2014 tarih ve 2013/1 E – 2014/1 K sayılı kararında, ilk derece mahkemelerinden verilen ihtiyati tedbir taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağı belirtilmiş olmakla karşı taraf (davalı) vekilinin temyiz talebinin reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıda hüküm kurulmuştur." (Yargıtay 9. HD, E 2016/16659 K 2016/12380, 25.05.2016) Benzer yönde bkz: Yargıtay 8. HD, E 2016/6753 K 2016/8089 02.05.2016; Yargıtay 17. HD, E 2015/19045 K 2016/4571, 11.04.2016; Yargıtay 19. HD, E 2015/3809 K 2016/4841, 18.03.2016.
- 59 Umar; MK m. 1 hükmünde yer alan yorum ilkesinin yalnızca medeni hukukta değil aynı zamanda yargılama hukukunda da geçerli olduğuna işaret ettikten sonra, yasa koyucunun ihtiyati tedbir kararlarına karşı bir kanun yolu açmak istediğini ve söz konusu kanun yolunu işleyen tek kanun yolu olan temyiz kanun yolu biçiminde benimsemenin doğru ve zorunlu olduğuna vurgu yapmıştır. Umar'a göre; söz konusu karar neticesinde "mahkemeye işi düşen vatandaşlara kanun tarafından tanınan hak yok sayılmıştır" (Bilge Umar, "Tek Oy Farkıyla Çıkabilen Olmayacak Bir İçtihadı Birleştirme Kararı", (2014) 16(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan

ihtiyati tedbir talebinin reddi kararları ile itiraz üzerine verilen ihtiyati tedbir talebinin kabulü ve reddi kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânı sağlayan HMK m. 341, HMK m. HMK m. 391/3 ve HMK m. 394/5 hükümlerinin bir bütün halinde değerlendirilmesi sonucunda, kanun koyucunun hedefinin belirtilen yöndeki ihtiyati tedbir kararlarının kanun yolu denetiminden geçirilmesi olduğu açıkça görülmektedir. Dolayısıyla, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu tarafından verilen kararda ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolu başvuru imkânının kapatılmış olması, hak arama hürriyetinin sınırlanması sonucunu doğuracak nitelikte görülmelidir.

B. İHTİYATİ TEDBİR KARARLARINA KARŞI KANUN YOLUNA GENEL BAKIŞ

1. İstinaf Kanun Yolu

Yukarıda ifade edildiği üzere, bölge adliye mahkemelerinin 20.07.2016 tarihinde göreve başlamasına⁶⁰ kadar ihtiyati tedbir yargılamasında tesis edilen kararlara karşı kanun yoluna başvurma imkânı bulunmamakta iken, bölge adliye mahkemelerinin 20.07.2016 tarihinde göreve başlamasının ardından ihtiyati tedbir yargılamasında verilen belirli nitelikteki kararlara karşı istinaf kanun yolu başvuru imkânı açılmıştır. İhtiyati tedbir yargılamasındaki kararlara yönelik kanun yolu

514; Umar (n 53) 1157). Özkes; söz konusu kararın çok açık kanun hükümlerine ve düzenlemenin amacına aykırı olduğunu, hak arama hürriyetinin açık ihlali niteliğinde olduğunu ifade etmekte; söz konusu kararın vahim bir hukuk hatasına olduğuna işaret etmekte ve hak kayıplarına yol açtığını savunmaktadır (Özkes, *Pekcanitez Usul* (n 18) 2490-2491). Postacioğlu ve Altay; YİBGK kararındaki görüşünün isabetsizliğinin çok açık olduğunu zikretmekte ve birtakım şekli yorumlarla kanun yolu açık tutulan bir kurumun bu imkandan yoksun bırakılmasının kabul edilemez olduğunu ifade etmektedir (İlhan Postacioğlu ve Sümer Altay, *Medeni Usul Hukuku Dersleri* (8. Bası, Vedat 2020) 980-981). Sarısözen; diğer eleştiri sebeplerine ek olarak, kanun tarafından açılmış olan bir yolun her ne sebeple olursa olsun yargı tarafından kapatılmasının düşünülemeyeceğini, aksi halde yargının yasama yetkisini gasp etmiş olacağını ve bunun kuvvetler ilkesine aykırı düşeceğini ileri sürmektedir (Sarısözen (n 55) 1347-1348). Karademir; YİBGK kararının yerinde olmadığını ve “kanun koyucunun iradesine ters olduğunu” savunmaktadır (Karademir (n 51) 456). Başözen; kanun koyucunun HMK hükümleri ile birlikte ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolunu açmak istediğini belirtmekte, kanun koyucunun bu amacını engeller şeklinde yorum yöntemlerinin “zorlama yorum” niteliğinde olduğunu ifade etmektedir (Başözen (n 25) 480-481). Erzurumlu Işık; kanun koyucunun ilgili düzenlemedeki amacının ihtiyati tedbir kararlarına karşı üst yargı yerince bir denetim imkanı sağlamak olduğuna işaret etmekte, bu imkanı öngörmeyen yargı kararının mahkemeye erişim hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini savunmaktadır. Erzurumlu Işık’a göre; söz konusu kararda düzenlemenin lafzına ve amacına aykırı bir sonuca varılmış olması, “kanunu aşan hukuk yaratmaktan başka bir şey değildir” (Nurbanu Erzurumlu Işık, *Medeni Usul Hukukunda Yorum-Hukuk Yaratma ve İçtihadı Birleştirme Kararları*, (On İki Levha 2023) 435-436). Özbudak; ilgili hükümlerde kanun koyucunun “kanun yolu” terimini kullanmasının anlamlı olduğunu ve temyiz kanun yolunun kapatılmasının kanun koyucunun amacıyla bağdaşmadığını ifade etmekte, istinaf mahkemelerinin faaliyete başlamaması nedeniyle kişilerin kanun yolu başvuru hakkından mahrum bırakılmasının devletin sorumluluğunu vaktinde yerine getirmemiş olmasının bedelinin kişilere yükletilmesi anlamına geleceğini savunmaktadır (Coşkun Özbudak, ‘İhtiyati Tedbire İlişkin Kararlar Tek Başına Temyiz Edilebilir mi?’ (2014) 92 Terazi Hukuk Dergisi 95). Yardım; söz konusu kararın “oldukça talihsiz” olduğunu ifade etmektedir (Yardım (n 26) 218). Boran Güneysu; tesis edilen kararın “eleştiriye açık olduğunu ve daraltıcı bir yorum sonucunda verildiğini” belirtmektedir (Nilüfer Boran Güneysu, ‘Cumhuriyet Dönemi Medeni Usul Hukuku ile İlgili İçtihat Gelişim ve Değişim’ iç Hakan Pekcanitez ve Muhammet Özkes (edr) Cumhuriyetin 100. Yılında Medeni Usul ve İcra İflas Hukukumuzun Gelişim ve Değişim Süreci (On İki Levha 2023) 553).

60 Bölge adliye mahkemeleri; 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca, 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmi Gazete’de yer alan “Bölge Adliye Mahkemeleri ve Bölge İdare Mahkemelerinin Tüm Yurtta Göreve Başlayacakları Tarihe İlişkin Karar” uyarınca 20.07.2016 tarihinde göreve başlamışlardır.

başvurusu imkânı, hem dava öncesi ihtiyati tedbir yargılamasında hem de dava aşamasındaki ihtiyati tedbir yargılamasında verilen kararlar bakımından geçerli kabul edilmektedir.⁶¹ İhtiyati tedbir yargılamasında verilen hangi kararlara yönelik istinaf kanun yolu başvurusu yapılabileceği, HMK m. 341/1-b, HMK m. 391/3 ve HMK m. 394/5 hükümlerinin incelenmesi sonucunda belirlenmektedir.

İstinaf kanun yolu başvurusu yapılması mümkün olan ihtiyati tedbir yargılaması kararlarından ilki, ilk derece mahkemesi tarafından tesis edilen ihtiyati tedbir talebinin reddine yönelik karar olarak karşımıza çıkmaktadır (HMK m. 341/1-b, HMK m. 391/3)⁶². Hem dava öncesi ihtiyati tedbir yargılamasında hem de dava aşamasındaki ihtiyati tedbir yargılamasında verilmiş olan ihtiyati tedbir talebinin reddi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasının mümkün olduğu kabul edilmektedir⁶³.

İstinaf kanun yolu başvurusu yapılması mümkün olan bir diğer ihtiyati tedbir yargılaması neticesinde verilen karar ise, karşı tarafın yüzüne karşı ve karşı tarafın aleyhine verilen ihtiyati tedbir kararıdır (HMK m. 341/1-b, HMK m. 391/3)⁶⁴. Ancak 7251 sayılı Kanun'un yürürlüğünden önceki dönemde, yüzüne karşı ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen karşı tarafın söz konusu karara yönelik istinaf kanun yolu başvurusunda bulunup bulunmayacağına yönelik fikir birliğinin olmadığı özellikle belirtilmelidir. 7251 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki dönemde bir doktrinde bir görüş, HMK m. 391/3 ve HMK m. 394/5 hükümlerinde yer almaması nedeniyle pozitif bir düzenleme bulunmadığını, bu sebeple yüzüne karşı ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen karşı tarafın karara karşı istinaf kanun yolu başvurusu yapma hakkı olmadığını öne sürmüştür⁶⁵.

61 Simil (n 19) 174; Çiftçi (n 49) 77.

62 Selçuk Öztek, *Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz*, (Yetkin 2021) 131; Adem Albayrak, *Hukukta İstinaf Uygulaması*, (3. Baskı, Adalet 2017) 82; Kuru ve Aydın (n 2) 1275; Özkes, *Pekcamtez Usul* (n 18) 2203, 2488; Tanrıver (n 10) 52-53; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, (n 26) 606 dn. 4, s. 586; Budak ve Karaaslan (n 26) 402; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Albayrak, *İhtiyati Tedbir* (n 53) 88; Çiftçi (n 49) 77; Nevzat Boztaş, *Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf* (2. Baskı, Aristo 2023) 27-28; Simil (n 19) 174; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 224; Yardım (n 26) 219. "6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341/1. maddesinde 7251 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak, ilk derece mahkemelerinin nihai kararları ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararlarına, ayrıca karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına, yine karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf yoluna gidilebileceği belirtilmiştir." (YİBGK, E 2021/5 K 2023/2 28.04.2023)

63 Öztek, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 131-133; Çiftçi (n 49) 77; Boztaş (n 62) 27-28.

64 Kuru ve Aydın (n 2) 1290; Tanrıver (n 10) 52-53; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, (n 26) 586-587; Abdurrahim Karşlı, *Medeni Muhakeme Hukuku* (5. Baskı, Filiz 2020) 769; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Budak ve Karaaslan (n 26) 402; Albayrak, *İstinaf* (n 62) 82; Albayrak, *İhtiyati Tedbir* (n 53) 88; Öztek, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 131; Özkes, *Pekcamtez Usul* (n 18) 2488; Çiftçi (n 49) 77; Boztaş (n 62) 27-28; Simil (n 19) 174; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 224; Yardım (n 26) 219. "6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341/1. maddesinde 7251 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak, ilk derece mahkemelerinin nihai kararları ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararlarına, ayrıca karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına, yine karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf yoluna gidilebileceği belirtilmiştir." (YİBGK, E 2021/5 K 2023/2 28.04.2023)

65 Yılmaz, *Şerh* (n 20) 1677; Şanal Görgün, Levent Börü, Barış Toraman ve Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku* (7. Baskı, Yetkin 2018) 738; Baki Kuru ve Ali Cem Budak, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler' (2011) 85(5) İstanbul Barosu Dergisi 22; Arslan (n 18) 16. Yargıtay'ın da; söz konusu görüş doğrultusunda içtihatları bulunduğu görülmektedir: "6100 Sayılı HMK'nun 394/5. maddesi uyarınca, karşı taraf kendisi dinlenmeden (yokluğunda) verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir. İtiraz hakkında verilen karara karşı, kanun yoluna başvurulabilir. Ayrıca, HMK'nun 391/son maddesine göre, ihtiyati tedbir talebinin reddi halinde de, kanun yoluna başvurulabilir. Kararın

Doktrinde başka bir görüş ise, belirtilen durumun ihtiyati tedbir kararları bakımından farklı denetim imkânları ortaya çıkardığını ve bu nedenle eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ifade etmiş, yüzüne karşı ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen karşı tarafın da söz konusu karara karşı istinaf kanun yolu başvurusu yapma hakkına sahip olması gerektiğini savunmuştur⁶⁶. Söz konusu görüş ayrılığı, 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 34. ve 40. maddeleri doğrultusunda HMK m. 341/1 ve 391/3 hükümlerinde değişiklik yapılması ve yüzüne karşı-aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen karşı tarafın da karara karşı istinaf kanun yoluna başvurma hakkına sahip olduğu yönündeki düzenleme neticesinde son bulmuştur⁶⁷. Geline nokta itibariyle, ihtiyati tedbir talebi üzerine ihtiyati tedbir yargılamasının duruşmalı yapılmasına karar verilmesi ve icra edilen duruşmada ihtiyati tedbir talebinin kabulüne yönelik karar tesis edilmesi halinde, yüzüne karşı ihtiyati tedbir kararı verilen karşı tarafın karara karşı doğrudan istinaf kanun yolu başvurusu yapılabileceği tartışmasız hale gelmiştir.

İstinaf kanun yolu başvurusu yapılması mümkün olan başka bir ihtiyati tedbir yargılaması kararı ise karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir kararlarına karşı tarafça yapılan itiraz üzerine verilen kararlar olarak belirlenmiş durumdadır (HMK m. 341/1-b, HMK m. 394/5)⁶⁸.

temyiz edilip edilemeyeceği, kanun tarafından tayin edileceğinden, 6100 Sayılı HMK'nun bu düzenlemesi karşısında, aleyhine ihtiyati tedbir istenenlerin ancak yokluklarında verilen tedbir kararına karşı itiraz ve kanun yoluna başvurma hakkı mevcut olup, yüze karşı verilen ihtiyati tedbir kararlarına karşı ise itiraz ve temyiz yolu kapalıdır." (Yargıtay 11. HD, E 2012/18004 K 2013/687 15.01.2013) Benzer yönde bkz: Yargıtay 11. HD, E 2012/14392 K 2013/597, 14.01.2013; Yargıtay 11. HD, E 2012/17745 K 2013/264 09.01.2013.

- 66 Özkes, *Pekcamtez Usul* (n 18) 2500; Erişir (n 2) 171; Albayrak, *İstinaf* (n 62) 80-81; Albayrak, *İhtiyati Tedbir* (n 53) 85-87; Akil (n 51) 338. Söz konusu dönemde bölge adliye mahkemesi tarafından verilen bir kararda; eşitlik ilkesine vurgu yapılmış, yüzüne karşı ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen karşı tarafın, söz konusu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunduğu hükmedilmiştir: "HMK'nın 341, 391 ve 394.maddeleri, yüze karşı verilen ihtiyati tedbir kararlarına karşı istinaf yolunu açmamış ise de; 394. maddenin hükümet gerekçesine göre, kanun koyucunun iradesinin tarafların eşitliğini sağlamaya yönelik olduğu, duruşmaya katılan davalının itirazlarını duruşmada dile getirdiğine göre, doğrudan istinaf hakkının bulunduğu kabulü gerekir. Yargılama hukukuna hakim olan ilkelere biri de tarafların eşitliği ilkesidir. Bu durum karşısında kanun yoluna başvuran davalının istinaf başvurusu esastan incelenmiştir." (İstanbul BAM 14. HD, E 2017/1045 K 2018/61, 25.01.2018)
- 67 İlgili kanuni düzenlemenin gerekçesinde şu ifadeler yer verildiği görülmektedir: "Mevcut durumda ihtiyati tedbir talebinin reddi kararına ve yokluğunda tedbir kararı verilenlerin itirazı üzerine verilen karara karşı istinaf yolu açık olup yüzüne karşı ihtiyati aleyhine tedbir kararı verilen tarafın doğrudan veya itiraz üzerine istinaf kanun yoluna başvurma hakkı bulunmamaktadır. Teklifte, 391 inci maddede yapılan değişiklikle yüzüne karşı aleyhine de ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa da bu karara karşı doğrudan istinaf kanun yoluna başvurma imkanı tanınmaktadır." Doktrinde; yüzüne karşı ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa kanun yolu başvuru hakkı tanınmamasının hukuk mantığı ve hak arama hürriyeti ile bağdaşmadığı ifade edilmekte, ilgili değişikliğin hem hak sahipleri hem de mahkemeler bakımından ciddi nitelikteki bu sorunu ortadan kaldırmak için gerçekleştirildiği ve yararlı nitelikte olduğu belirtilmektedir (Öztek, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 131-135; Boztaş (n 62) 29-30; Budak ve Karaaslan (n 26) 403; Selçuk Öztek, Sema Ayvaz Taşpınar ve Serdar Kale 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkına 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi'ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi' (2020) 149 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 140-141; Yardım (n 26) 221-222; Dilek Aydemir, 'Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan Hukuk Muhakemeleri Kanununa Kanun Değişikliklerine İlişkin Değerlendirme' (2012) 17(50) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 927-928; Cenk Akil, '22.07.2020 Kabul Tarihli ve 7251 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İstinafa İlişkin Olarak Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi' (2021) 12(45) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 419).
- 68 Kuru ve Aydın (n 2) 1290; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, (n 26) 587; Özkes, *Pekcamtez Usul* (n 18) 2203; Tanrıver (n 10) 52-53; Karşlı (n 64) 769; Budak ve Karaaslan (n 26) 402; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Albayrak, *İstinaf* (n 62) 81-82; Albayrak, *İhtiyati Tedbir* (n 53) 84-85; Öztek, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 131; Boztaş (n 62) 28; Simil (n 19)

Sonuç olarak, ihtiyati tedbir yargılamasının gösterdiği özellikler (karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkın ertelenebilmesi ve yaklaşık ispat ölçüsü ile yetinilerek karar tesis edilebilmesi) nedeniyle tesis edilen kararının yanlış olma ihtimalinin yüksekliği ve uygulamadaki muhtemel içtihat farklılıklarının giderilerek hak arayanlar açısından eşitliği bozucu kararların önüne geçilebilmesi amacıyla, ihtiyati tedbir kararlarına yönelik istinaf kanun yolu denetiminin düzenlenmiş olduğu ve belirtilen hususlar nedeniyle ihtiyati tedbir yargılamasında verilen kararlara yönelik kanun yolu denetiminin zorunlu olduğu söylenebilir⁶⁹. Ayrıca, yaklaşık ispatın geçerli olduğu⁷⁰ ihtiyati tedbir yargılaması sonucunda verilecek olan ihtiyati tedbir kararlarının hatalı şekilde tesis edilmesinin adalet adına büyük sakıncalar doğurabileceği ve hak kayıplarının yaşanmasının gündeme gelebileceği göz önüne alındığında⁷¹, ihtiyati tedbir kararlarına yönelik kanun yolu denetiminin son derece önemli olduğu sonucuna varılabilir.

2. Temyiz Kanun Yolu

HMK m. 391/3 ve HMK m. 394/5 hükümlerinde, istinaf incelemesi gerçekleştirilerek karar tesis edilen bölge adliye mahkemesinin ihtiyati tedbir yargılamasına yönelik kararların kesin olduğu belirtilmiş, HMK m. 362/1-f hükmünde ise geçici hukuki koruma kararları hakkında temyiz kanun yoluna başvurulamayacağı düzenlenmiştir⁷². Belirtilen düzenlemelere rağmen, bölge adliye mahkemesi tarafından tesis edilen ihtiyati tedbir yargılaması kararları hakkında temyiz kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağının doktrinde tartışmalı olduğu görülmekte olup bu tartışmalara aşağıda değinilmektedir.

İlk olarak, ilk derece mahkemesi tarafından tesis edilen ihtiyati tedbir kararına karşı gerçekleştirilen istinaf kanun yolu başvurusunun ardından bölge adliye mahkemesi tarafından tesisi edilen ihtiyati tedbir talebinin kabulü/reddi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacağı konusunda fikir birliği bulunduğu söylenebilir (HMK m. 362/1-f, HMK m. 391/3, HMK m. 394/5)⁷³. Yargıtay da, bölge adliye

181; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 227; Yardım (n 26) 222-223. "6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341/1. maddesinde 7251 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak, ilk derece mahkemelerinin nihai kararları ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararlarına, ayrıca karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına, yine karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf yoluna gidilebileceği belirtilmiştir." (YİBGK, E 2021/5 K 2023/2 28.04.2023)

69 Özekes, 'Geçici Hukuki Korumalar' (n 6) 75; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 34; Sümeyye Sena Fırat, 'Geçici Hukuki Koruma Tedbirlerine Karşı Kanun Yolları' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2021) 85.

70 bkz: s. 8.

71 Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 930-932; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 346-347.

72 Murat Yavaş, *Medeni Usul Hukukunda Temyiz* (Seçkin 2015) 36; Ozan Tok, *Fransız ve Türk Medeni Yargılama Hukuklarında Temyiz Mahkemesinin Yapısı ve İşlevleri* (Seçkin 2023) 202; Uğur Bulut, *Medeni Usul Hukukunda Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları* (Adalet 2022) 163; Kuru ve Aydın (n 2) 1279; Özekes, *Pekcanitez Usul* (n 18) 2488-2489; Öztekin, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 570; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, (n 26) 625; Tanrıver (n 10) 84; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 5025, 5295; Karlı (n 64) 800; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 346; Budak ve Karaaslan (n 26) 440; Arslan (n 18) 20; Boztaş (n 62) 183; Albayrak, *İstinaf* (n 62) 270.

73 Yavaş, *Temyiz* (n 72) 36; Kuru ve Aydın (n 2) 1276, s. 1278-1279; Budak ve Karaaslan (n 26) 371; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, (n 26) 587; Karlı (n 64) 739; Tanrıver (n 10) 215; Arslan (n 18) 20; Özekes, *Pekcanitez Usul* (n 18) 2489; Öztekin, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 141; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 5295, s. 5297; Albayrak, *İhtiyati Tedbir* (n 53) 88; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 237; Boztaş (n 62) 183.

mahkemesi tarafından belirtilen şekilde tesis edilen ihtiyati tedbir kararları hakkında temyiz kanun yoluna başvurulmasının mümkün olmadığına hükmetmektedir⁷⁴. Bununla birlikte, ihtiyati tedbir talebine yönelik kararlar hakkında asıl davada verilen hükümle birlikte temyiz kanun yoluna başvurulabileceği ve söz konusu kararların Yargıtay tarafından denetlenebileceğine özellikle vurgulanmalıdır⁷⁵.

İkinci olarak, ilk derece mahkemesinin asıl davaya yönelik nihai kararını vererek dosyadan el çekmesinin ardından yargılamanın bölge adliye mahkemesi nezdinde devam ettiği aşamada bölge adliye mahkemesi tarafından ihtiyati tedbir kararı verilmesi halinde, bölge adliye mahkemesince tesis edilen ihtiyati tedbir talebinin kabulüne/reddine yönelik karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağı belirlenmelidir. Bu konu hakkında bir görüş, doğrudan bölge adliye mahkemesi tarafından tesis edilen ihtiyati tedbir kararlarına kararlara yönelik temyiz kanun yoluna başvuru imkânının mümkün olması gerektiğini savunmaktadır⁷⁶. Buna karşılık, aksi

74 “İlk derece mahkemesince 19.11.2016 tarihli ara karar ile davacı tarafın ihtiyati tedbir talebinin kabulüyle dava konusu taşınmaz ihtiyati tedbir şerhi konulmasına karar verilmiş, davalı ...vekili ihtiyati tedbirin kaldırılmasını talep etmiş, ilk derece mahkemesince 22.03.2017 tarihli ara karar ile ihtiyati tedbire yönelik itirazın reddine karar verilmiştir. Bu karara karşı davalı şirket vekilinin istinaf başvurusu üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esasın reddine karar verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince verilen karar davalı ...vekili tarafından temyiz edilmiştir. 6100 Sayılı HMK’nın 362. maddesinde bölge adliye mahkemelerinin temyiz olunamayan kararları düzenlenmiş, aynı maddenin 1/f bendinde de geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar hükmüne yer verilmiştir. Somut olayda, geçici hukuki koruma kararlarından olan ihtiyati tedbir isteği hakkında karar verildiği ve temyiz edilemeyen kararlardan olduğu açıktır. Bu itibarla davalı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulan Bölge Adliye Mahkemesi kararı 6100 Sayılı HMK’nın 362/1-f bendine göre kesin nitelikte olduğundan, davalı vekilinin temyiz dilekçesinin reddine karar vermek gerekmiştir.” (Yargıtay 2. HD, E 2017/5833 K 2018/13760 29.11.2018) Benzer yönde bkz: Yargıtay 17. HD, 2016/735 K 2018/10731, 14.11.2018; Yargıtay 3. HD, E 2022/8388 K 2023/3283, 21.11.2023; Yargıtay 10. HD, E 2023/11351 K 2023/11144, 13.11.2023; Yargıtay 11. HD, E 2022/2223 K 2023/1852, 29.03.2023 T.

75 “Dosya içeriğine göre, her ne kadar Dairemiz bozma ilâmında “Yargıtay İçtihatları Birleştirilmesi Hukuk Genel Kurulunun 21.02.2014 tarih ve 2013/1 esas, 2014/1 karar sayılı içtihadı birleştirme kararıyla, ihtiyati tedbir talebinin kabulü veya reddine ilişkin mahkemece verilen kararlara karşı temyiz yolunun kapalı olduğu karara bağlandığında, bu yöne ilişkin temyiz istemlerinin reddine” karar verilmiş ise de, söz konusu içtihadı birleştirme kararı ile sadece ara karar niteliğinde mahkemece verilen ihtiyati tedbir kararlarının müstakilen temyiz edilemeyeceğinin karara bağlandığı, bununla birlikte ihtiyati tedbir kararlarının esas hükümle birlikte temyizinin kabil olduğu ve ihtiyati tedbir kararının esas yönünden de denetlenmesi gerektiği anlaşıldığından, Dairemizin 07/02/2019 tarihli bozma kararında bu hususta maddi hata bulunduğu anlaşılmıştır.” (Yargıtay 22. HD, E 2019/2947 K 2019/10846, 16.05.2019. (Kuru ve Aydın (n 2) 1276)).

76 Öztekin, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 145-147; Umar (n 53) 1149; Ertem (n 10) 88-89; Kaynak (n 6) 194-196; Simil (n 19) 187-190; Fırat (n 69) 103-105. Bu görüşe göre; HMK m. 362/1-f hükmündeki geçici hukuki korumalar hakkındaki kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacağı yönündeki düzenleme, yalnızca ilk derece mahkemesi tarafından tesis edilen ihtiyati tedbir talebine yönelik kararların bölge adliye mahkemesi tarafından istinaf kanun yolu denetimi sonucunda verdiği kararlar bakımından söz konusu olmalıdır. Ayrıca; bu görüşü savunan yazarlar; HMK m. 391/3 ve HMK m. 394/5 hükümlerinde “kanun yolu” ifadesine yer verildiğini ve bu tercihin bilinçli olduğunu ileri sürmektedir. Son olarak; bu görüşteki yazarlara göre, ihtiyati tedbir yargılaması kararları bakımından kanun koyucunun mutlaka bir denetim istediği açık olup, ihtiyati tedbir talepleri hakkında verilecek olan kararlar arasında yeknesaklığın sağlanması için bölge adliye mahkemesinin doğrudan tesis edeceği ihtiyati tedbir taleplerine yönelik kararlar hakkında temyiz kanun yolu başvuru imkânının bulunduğu kabul edilmelidir (Öztekin, *İstinaf ve Temyiz* (n 62) 145-147; Ertem (n 10) 88-89; Kaynak (n 6) 194-196; Simil (n 19) 187-190; Fırat (n 69) 103-105). Doktrinde Umar; ihtiyati tedbir talebinin reddi kararının bölge adliye mahkemesi tarafından tesis edilmesi halinde, kanun yolu başvurusunun Yargıtay’a yapılacağını ifade etmektedir. Bununla birlikte Umar’ın; HMK m. 362 hükmüne yönelik açıklamalarında şu ifadelere yer verdiği görülmektedir: “Bent f’deki kararlar yani geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar. Bunlar ne şekli ne de maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahiptirler; yargıcın bu gibi kararlar değiştirmesine engel yoktur. Demek ki, bunların Yargıtay denetiminden geçip onanmış olması da onların öngörülen çözüme kararlılık sağlayamayacaktır. Bu durumda, onların temyiz edilebilirliğini tanımanın ciddi bir yararı yoktur.” (Umar (n 53) 1055).

yöndeki diğer görüş ise özellikle HMK m. 362/1-f hükmünün açıklığı karşısında, asıl davanın istinaf kanun yolu aşamasında bölge adliye mahkemesi tarafından doğrudan tesis edilen ihtiyati tedbir talebi hakkındaki karara yönelik temyiz kanun yoluna başvurulmasının mümkün olmadığını ileri sürmektedir⁷⁷. Kanaatimizce de, doğrudan bölge adliye mahkemesi tarafından tesis edilecek olan kararlara yönelik temyiz kanun yolu denetiminin mümkün olması gerektiği yönündeki görüş, olması gereken hukuk bakımından tartışılmaya değer niteliktedir. Ancak, geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlara yönelik temyiz kanun yoluna başvurulamayacağını düzenleyen HMK m. 362/1-f hükmünün açıklığı karşısında, asıl davanın istinaf kanun yolu aşamasında olduğu zaman zarfında bölge adliye mahkemesi tarafından doğrudan tesis edilecek olan ihtiyati tedbir talebinin kabulü/reddi kararlarına yönelik temyiz kanun yoluna başvurma imkânı olmadığı sonucuna varılmalıdır.

III. GEÇİCİ ÖDEME KARARLARINA KARŞI KANUN YOLU BAŞVURU İMKANI

A. DOKTRİNDEKİ GÖRÜŞLER VE YARGI KARARLARI

1. Doktrinde Öne Sürülen Görüşler

Hukuki niteliğinin geçici hukuki koruma olduğu sonucuna vardığımız geçici ödeme kararlarına karşı kanun yolu başvuru imkânının olup olmadığı konusunda doktrinde farklı görüşler ileri sürüldüğü görülebilmektedir. Bu konudaki bir görüş, aleyhine geçici ödeme kararı tesis edilen tarafın söz konusu karara itiraz edebileceğini ve itirazın reddi kararına yönelik olarak da istinaf kanun yoluna başvurabileceğini, bu konuda HMK m. 394 hükmünün kıyasen uygulanabileceğini öne sürmektedir⁷⁸. Bu görüşü savunan yazarlardan KARSLI, özel kanunlarda ihtiyati tedbir yahut ihtiyati haciz anlamında bir geçici hukuki korumanın düzenlenmiş olması halinde, söz konusu geçici hukuki koruma kararları hakkında da ihtiyati tedbir ve ihtiyati hacze yönelik kanun yolu hükümlerinin uygulanması gerektiğini ifade etmektedir⁷⁹. FIRAT da, geçici ödeme gibi diğer kanunlarda yer alan

77 Özkes, *Pekcantez Usul* (n 18) 2263; Albayrak, *İstinaf* (n 62) 271; Yardım (n 26) 241; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 18) 240-241; Özdemir (n 26) 113-114; Budak ve Karaaslan (n 26) 420; Boztaş (n 62) 183. Doktrinde Akkaya; asli amacı hukuka uygunluk denetimi yapmak olan Yargıtay nezdinde ihtiyati haciz kararlarına yönelik olarak temyiz kanun yolu imkanının açılmasının gerekli olmadığını ve bölge adliye mahkemesi tarafından ihtiyati haciz talebine yönelik tesis edilen kararların temyiz kanun yolu denetimine tabi tutulmasına ihtiyaç bulunmadığını ifade etmektedir (Akkaya, *İhtiyati Haciz* (n 9) 241). HMK m. 362 hükmünün gerekçesinde de; geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlara yönelik iki dereceli yargılamanın yeterli güvence sağladığı ve bu nedenle söz konusu kararlara yönelik temyiz kanun yolunun kapatıldığı ifade edilmiştir: “Maddede dava konusu olayın iki dereceli yargılamadan geçmiş bulunduğu göz önüne alınarak, bölge adliye mahkemesinin bazı kararlarına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği öngörülmüş ve böylece Yargıtayın iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda miktar sınırlaması onbin Türk Lirası olarak tespit edilmiştir. Öte yandan, genel olarak sulh hukuk mahkemesi kararları da temyiz edilemeyen kararlar olarak kabul edilmiştir. Keza çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar ve geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar bakımından da, iki dereceli yargılamanın yeterli güvence teşkil ettiği mülahazasıyla, bu işlerde verilen kararlara karşı temyiz yolu kapatılmıştır.”

78 Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılış Medeni Usul Hukuku*, (Yetkin 2016) 658; Kuru ve Aydın (n 2) 1313.

79 Karşlı (n 64) 770.

ve ihtiyati tedbir-ihtiyati haciz niteliğinde olmayan geçici hukuki koruma kararları bakımından da kanun yolu başvurusu yapılabileceğini savunmaktadır⁸⁰.

Bu konuda doktrindeki bir diğer görüş, geçici ödeme kararlarının ihtiyati tedbir niteliğinde olmaması ve ara karar niteliğinde olması nedeniyle, geçici ödeme kararlarına yönelik kanun yolu başvurusunda bulunmanın mümkün olmadığını savunmaktadır⁸¹. Bu görüşün benimseyen YILMAZ ve ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, HMK m. 341 hükmünün gerekçesinde yer alan “yalnızca ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz için istinaf kanun yolu başvuru imkânının tanındığı, diğer geçici hukuki koruma türleri için kanun yolu başvuru imkânının bulunmadığı” yönündeki ifadeleri savundukları görüşe dayanak olarak göstermektedir⁸².

Bu konu hakkındaki bir diğer görüş ise, geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olmaması ve ara karar niteliğinde olması nedeniyle mevcut kanuni düzenlemeler uyarınca geçici ödeme kararına karşı kanun yolu başvurusu yapılma olanağının bulunmadığını belirtmekle birlikte, olması gereken hukuk bakımından hem davacı hem de davalı tarafın mahkemece tesis edilen geçici ödeme talebinin reddi yahut kabulü kararına yönelik kanun yolu başvurusunda bulunma imkânına sahip olması gerektiğini ifade etmektedir⁸³. Bu görüşü savunan yazarlardan AKKAYA, benzer amaçlara hizmet eden kurumlar arasında uyum sağlanması gerektiğini, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz dışındaki diğer geçici hukuki koruma kararlarına karşı da istinaf kanun yolunun açılması gerektiğini ileri sürmektedir⁸⁴. Doktrinde ALTINKAN da, geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olmaması ve ara karar niteliğinde olması nedeniyle ancak asıl davadaki nihai kararlar birlikte söz konusu karar hakkında kanun yolu başvurusu yapılabildiğini belirtmekte, geçici ödeme kararlarının nihai karar

80 Fırat (n 69) 86.

81 Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku* (4. Baskı, Yetkin 2021) 609; Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Deynekli (n 30) 66; Badur (n 30) 20; Makaracı Başak ve Tek, ‘Geçici Ödeme’ (n 32) 1119; Makaracı Başak ve Tek, *TBK m. 76* (n 30) 784; Taşdemir ve Tutar (n 30) 24.

82 Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, (n 81) 609. HMK m. 341 hükmünün gerekçesinde şu ifadelerin yer aldığı görülmektedir: “1086 sayılı Kanuna 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla eklenen 426/A maddesi gerekçesi ile birlikte aynen benimsenmiştir. İhtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz hakkındaki kararlara karşı da hükümde belirtilen hâllerde istinaf yolu açılmıştır. Özellikle uygulamada geçici hukuki korumaların gittikçe önem kazanması, ilk derece mahkemelerince bu konularda verilen farklı kararların önüne geçilmesi, gerek maddî, gerekse hukukî yanlışlıkların düzeltilmesi amacıyla böyle bir hükme yer verilmiştir. Bu yapılırken tüm geçici hukukî koruma kararları değil, ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz bakımından istinaf denetimi kabul edilmiş, bunların dışında kalan delil tespiti, defter tutulması ve mühürleme işlemi yapılması gibi geçici hukukî korumalar için bu imkân tanınmamıştır. Bununla birlikte özel kanunlarında ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz anlamında bir geçici hukukî koruma düzenlenmişse, bunlara ilişkin kararlar hakkında da ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî hacze ilişkin kanun yolu hükümleri uygulanmalıdır.”

83 Muhammet Özekes, ‘Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Kanun Yolu İncelemesi – Özellikle İstinaf-’ (2004) 2(23) *Legal Hukuk Dergisi* 3104-3105; Acar (n 32) 145-146; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 114; Altınkan (n 8) 594; Şener (n 30) 1636, 1646-1647. Özekes, geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar çerçevesinde, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları ile birlikte özel kanunlarda düzenlenmiş olan geçici hukuki koruma kararlarına yönelik olarak da istinaf kanun yolu başvuru imkanının mevcut olmasını önermektedir (Özekes, ‘İstinaf’ (n 83) 3105). Acar da; davacı-davalı ayrımı yapılmaksızın, her iki tarafa da tesis edilen geçici ödeme kararlarına yönelik istinaf kanun yolu imkanı tanınması gerektiği düşüncesindedir (Acar (n 32) 146).

84 Akkaya, *İstinaf* (n 49) 114

beklenmeksizin istinaf incelemesine konu edilebilmesi için kanuni değişiklik yapılması gerektiğini ifade etmektedir⁸⁵.

2. Yargı Kararları

Hukuki nitelik itibarıyla geçici hukuki koruma türü olan geçici ödeme kararına yönelik kanun yolu başvurusu imkânı olup olmadığı konusundaki yargı kararlarında bir yeknesaklığın bulunmadığı söylenebilir. Nitekim, Yargıtay'ın bazı kararlarında geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğuna işaret edilerek geçici ödeme talebine yönelik kararlar hakkında HMK m. 341 hükmü doğrultusunda kanun yolu başvurusu yapılabileceği sonucuna⁸⁶ varılmışken, Yargıtay'ın bazı kararlarında ise geçici ödemenin geçici hukuki koruma niteliğinde olduğu belirlenmiş ve geçici ödeme kararına karşı kanun yolu başvurusu yapılmasının mümkün olmadığına, ancak esas hüküm ile birlikte kanun yolu başvurusu yapılabileceğine⁸⁷ karar verilmiştir.

Bununla birlikte, bölge adliye mahkemesi kararları arasında da, geçici ödeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusu yapılma imkânının bulunmadığı konusunda çelişki olduğu görülmektedir. Zira, ilk derece mahkemeleri tarafından tesis edilen geçici ödeme taleplerinin kabulü yahut reddi kararlarına yönelik yapılan kanun yolu başvurularının bazı bölge adliye mahkemeleri tarafından

85 Altınkan (n 8) 594.

86 “Dava, iş kazası nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkin olup, iş kazası sonucu yaralanan S. 'ın malul kalması ile ekonomik açıdan kötü duruma düşen aile fertlerinin temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için Borçlar Kanununun 76. maddesi uyarınca geçici ödeme yapılmasına karar verilmesini talep edilmiştir. Mahkemece, 17.06.2013 tarihli tensip tutanağının 11/j maddesi ile Borçlar Kanunu 76. maddesi gereğince davacının davalıların geçici ödeme yapması talebinin kabulü ile 20.000 TL nin davalılardan alınarak davacıya verilmesine karar verilmiştir. ... Geçici ödeme ihtiyati tedbir niteliğindedir. Bu nedenle HMK nun 394. madde hükmüne uygun olarak tedbir kararına itiraz üzerine mahkemece ilgililerin davet edilip dinlenmesi, şayet taraflar gelmezse dosya üzerinden karar verilmesi gerekirken usul ve yasa hükümlerine uygun olmayarak yazılı şekilde karar verilmesi doğru bulunmamıştır.” (Yargıtay 21. HD, E 2013/15667 K 2013/20940 18.11.2013) Yargıtay'ın bazı kararlarında; geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olduğunun vurgulanmasının ardından HMK m. 341 uyarınca geçici ödeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusu yapılabileceğine işaret edilmekte, ancak bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamamış olması nedeniyle HUMK hükümleri uyarınca geçici ödeme kararlarına yönelik kanun yolu başvurusunun reddine karar verildiği görülmektedir: “Geçici ödeme ihtiyati tedbir niteliğindedir. Bu nedenle; ihtiyati tedbir talebine ilişkin kararın, 6100 Sayılı HMK. nun yürürlükte olduğu dönemde itihaz olunduğu açıktır. ... Bu durumda, uyumsuzluğa, 1086 Sayılı HUMK. nun temyize ilişkin hükümlerinin uygulanacağı sonucuna varılmaktadır. Bu açıklamaların ışığı altında temyiz olunan hükmün incelenmesi neticesinde ihtiyati tedbire ilişkin olduğu ve kararın temyizi sebebiyle aşağıdaki değerlendirme yapılmıştır. HUMK'nın 427.maddesine göre temyiz, mahkemelerden verilen nihai kararlara karşı başvurulacak kanun yoludur. İhtiyati tedbir kararı ise, geçici nitelikte bir önlem olup, durum ve şartların değişmesi halinde değiştirilebileceğinden buna ilişkin mahkeme kararının temyiz edilme olanağı 1086 Sayılı HUMK ve 6100 Sayılı Kanun'un ek 3.maddesine göre yoktur.” (Yargıtay 3. HD, E 2019/5486 K 2019/10060 12.12.2019) benzer yönde bkz: Yargıtay 4. HD, E 2021/16533 K 2021/6920 14.10.2021.

87 “Geçici ödemelerin Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olan diğer geçici hukuki korumalardan biri olması sebebiyle, geçici ödeme kararları bir ara karar mahiyetindedir. Bu sebeple de mahkeme iş bu ara karardan yargılama sonuçlanmadan önce her zaman dönebilir. Çünkü mahkemenin vermiş olduğu ara kararlar ile kural olarak taraflardan birisi lehine herhangi bir usuli kazanılmış hak oluşmaz. Yine geçici ödeme ara kararı yargılamayı sona erdirmede için bu karara karşı doğrudan kanun yoluna gidilmesi de mümkün değildir. Ancak asıl karar ile birlikte kanun yoluna gidilebilir. Dosya kapsamı ve yukarıdaki yasal düzenlemeler değerlendirildiğinde; TBK'nın76. maddesinde düzenlenen tedbiren geçici ödeme talebine ilişkin mahkemece verilen geçici ödeme talebinin kabulüne dair kararın ara karar niteliğinde olduğu, bu kararlara karşı ancak esas hüküm ile birlikte kanun yoluna başvurulabileceği anlaşıldığından davalı vekilinin geçici ödemeye ilişkin temyiz talebinin reddine...” (Yargıtay 10. HD, E 2020/8678 K 2021/412, 19.01.2021)

esastan incelenerek başvurular hakkında kararlar tesis edildiği görülmekte⁸⁸ iken, bazı bölge adliye mahkemelerinin ise ilk derece mahkemeleri tarafından tesis edilen geçici ödeme taleplerinin kabulü/reddi kararlarına yönelik yapılan kanun yolu başvurularının usulden reddine karar verdiği ve söz konusu kararlara yönelik kanun yolu başvuru imkânının olmadığına karar verdiği⁸⁹ tespit edilebilmektedir. Bu noktada, bölge adliye mahkemeleri kararları arasındaki söz konusu çelişkinin, Yargıtay'ın bölge adliye mahkemelerinin kesin nitelikteki kararları arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi niteliğinde karar sonucunda, “geçici ödeme kararlarının ihtiyati tedbir niteliğinde olmadığı ve ara karar niteliğinde olduğu belirtilerek söz konusu kararlara karşı kanun yolu başvuru imkânının olmadığı yönünde” giderildiği⁹⁰ de vurgulanmalıdır.

B. GÖRÜŞÜMÜZ VE OLMASI GEREKEN HUKUK BAKIMINDAN ÖNERİLER

Doktrindeki çoğunluk görüşü ve yargı kararları dikkate alınarak yapılan değerlendirmeler neticesinde, geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olmadığı ve tıpkı ihtiyati tedbir gibi bir geçici hukuki koruma türü olduğu, HMK m. 341 hükmünde yalnızca belirli ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları

- 88 “İlk derece mahkemesinin 21/03/2024 tarihli ara kararında; davalı ... vekilinin mahkememizce verilen geçici ödemeye dair 21/09/2023 tarihli kararına karşı itirazlarının kısmen kabulü ile 100.000 TL geçici ödemenin TBK 76 maddesi gereğince davacılara ödenmesine, diğer itirazların reddine karar verilmiştir. ... Bu açıklamalardan sonra somut olaya bakıldığında; Dosyadaki deliller (kaza tespit tutanağı, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını tespit eden tutanaklar, davacıya ait tedavi belgeleri, ölenin yakınlığı vs.) ile İlk Derece Mahkemesi kararının gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde, somut olayda TBK'nın 76.maddesine göre, geçici ödeme koşullarının gerçekleştiği, dolayısıyla İlk Derece Mahkemesi kararının usul ve yasaya uygun olduğu davalı tarafın istinaf itirazlarının reddine karar verilmiştir.” (İstanbul BAM 40. HD, E 2024/1016 K 2024/839, 29.05.2024) “Davacı vekilinin TBK 76. Maddesi uyarınca davalı tarafından davacıların manevi zararlarının bir kısmının karşılığı olarak geçici ödeme yapılması talebine ilişkin istinaf başvurusu bakımından ise; ilk derece mahkemesinin gerekçesinde belirttiği gibi, manevi tazminatın niteliği gereği miktarı, kapsamı ve koşullarının hakimnin takdirine bağlı olarak belirlendiği bir tazminat türü olması nedeniyle objektif koşullara göre belirlenebilecek bir tazminat türü olmayıp, dava konusu edilen manevi tazminat miktarının tümü ile mahkeme tarafından toplanacak deliller ve yapılacak yargılama sonucunda takdir hakkı da kullanılmak suretiyle tespit edileceğinden bu aşamada, manevi tazminat olarak talep edilen miktar yönünden somut bir miktar belirlenmesinin mümkün olmadığı ve dolayısı ile geçici ödeme yapılması koşulları oluşmadığı anlaşılınca bu istemin reddine karar verilmiş olmasında da bir isabetsizlik bulunmadığından davacılar vekilinin istinaf talebinin reddi gerekmiştir.” (Adana BAM 3. HD, E 2023/352 K 2023/279, 24.02.2023) Benzer yönde bkz: Ankara BAM 34. HD, E 2023/2267 K 2024/269, 15.02.2024; Ankara BAM 35. HD, E 2023/447 K 2023/640, 03.05.2023; Adana BAM 3. HD, E 2023/174 K 2023/368 14.03.2023.
- 89 “Açıklanan nedenlerle TBK'nın 76. maddesinde düzenlenen tedbiren geçici ödeme gerek koşulları gerek teminat bakımından, 6100 Sayılı HMK'nun 406. maddesi gereğince ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz dışında kendi özel kanununda düzenlenen geçici bir hukuki koruma tedbiri olup, gerek madde metninde gerekse 6100 Sayılı HMK'nun 341 maddesinde uyumsuzluğa konu geçici ödeme kararına karşı kanun yoluna başvurulabileceği açıkça gösterilmediğinden ve mahkemece verilen geçici ödeme talebinin reddine dair karar ara karar niteliğinde olduğundan bu kararlara karşı ancak esas hüküm ile birlikte kanun yoluna başvurulabileceğinden davacı vekilinin tedbiren geçici ödeme talebinin reddi kararına karşı istinaf başvurusunun HMK'nın 341/1. Maddesi gereğince reddine karar vermek gerekmiştir.” (Ankara BAM 26. HD, E 2024/531 K 2024/639, 07.05.2024) Benzer yönde bkz: Ankara BAM 26. HD, E 2023/215 K 2023/81 10.02.2023; Antalya BAM 4. HD, E 2023/715 K 2023/363 21.03.2023; İstanbul BAM 9. HD, E 2024/732 K 2024/621, 18.04.2024; İstanbul BAM 14. HD, E 2023/1291 K 2023/1205 12.07.2023; İzmir BAM 20. HD, E 2023/1914 K 2023/1515, 12.10.2023; İzmir BAM 20. HD, E 2024/309 K 2024/387 07.03.2024; Konya BAM 3. HD, E 2023/1138 K 2023/842 28.04.2023.
- 90 “Bu açıklamalar doğrultusunda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 76. Maddesi kapsamında ilk derece mahkemesince verilen kararların, ara karar niteliğinde olması nedeniyle, uyumsuzluğu çözüme ulaştıran esas karar ile beraber istinafi kabil olduğu ve esas karardan bağımsız olarak istinafının mümkün olmadığına açık olmasına göre başvuru konusu Bölge Adliye Mahkemeleri kararları arasındaki uyumsuzluğun açıklanan gerekçeler doğrultusunda giderilmesinin uygun olacağı sonucuna varılmıştır.” (Yargıtay 10. HD, E 2021/9901 K 2021/14123 15.11.2021)

bakımından kanun yolu başvuru imkânının öngörüldüğü, geçici ödemeyi düzenleyen TBK m. 76 hükmünde kanun yolu başvuru imkânına yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, dolayısıyla mevcut düzenlemeler kapsamında geçici ödeme kararları yönünden kanun yolu başvuru imkânının bulunmadığı sonucuna varılabilir⁹¹. Bununla birlikte, olması gereken hukuk bakımından, mahkemeler tarafından tesis edilecek olan geçici ödeme talebinin kabulü yahut reddi kararlarına karşı hukuki yararı bulunan tarafın kanun yolu başvuru yapma imkânına sahip olması gerektiği düşünülebilir⁹².

Öncelikle, geçici hukuki koruma niteliğinde olan ihtiyati tedbir kararları hakkında kanun yolu başvuru imkânı sağlanmışken bir diğer geçici hukuki koruma türü olarak nitelendirilen geçici ödeme kararları bakımından kanun yolu başvuru imkânının sağlanmamış olması hukuki tutarlılığı zedeleyebilecek niteliktedir⁹³. Gerçekten de, her ikisi de geçici hukuki koruma niteliğinde olan ihtiyati tedbir ve geçici ödemeden biri hakkında kanun yolu başvuru imkânı mevcutken diğeri hakkında bu imkânın tanınmamasının, haklı ve geçerli bir nedeni tespit edilememektedir. Dolayısıyla, hukuki tutarlılığın sağlanabilmesi adına, geçici hukuki korumalar arasındaki kanun yolu başvuru imkânına yönelik temel nitelikteki bu farkın giderilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Bununla birlikte ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolu başvuru imkânı sağlayan yasal düzenlemenin, ihtiyati tedbir kurumun kötüye kullanılmasının önlenmesi ile farklı mahkemelerce aynı konularda farklı yönde kararlar tesis edilmesi ve bu kararların kanun yolu başvuru imkânı olmaması sebebiyle denetim dışı kalması gibi bir çok sakıncanın giderilmesi amacıyla getirildiği, ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolunun açılması neticesinde ihtiyatî tedbir konusunda daha sağlıklı kararların verilmesinin ve yeknesaklığın sağlanmasının mümkün olduğu savunulmaktadır⁹⁴. Benzer kaygıların ihtiyati tedbirle aynı niteliği haiz olan geçici ödeme bakımından da geçerli olduğu rahatlıkla söylenebilir. Mevcut düzenlemeler kapsamında geçici ödeme kararları kanun yolu denetiminden geçemediğinden, haklı olan kişi lehine geçici ödeme kararı tesisi edilememesi nedeniyle hak kayıpları yaşanabildiği gibi, haksız yere tesis edilen geçici ödeme kararları da çeşitli mağduriyetlere yol açma riski taşımaktadır⁹⁵. Bu nedenle, hakkını arayan kişiler arasındaki eşitliğin

91 Yılmaz, *Şerh* (n 20) 4894; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, (n 81) 609; Deyneki (n 30) 66; Badur (n 30) 20; Makaracı Başak ve Tek, 'Geçici Ödeme' (n 32) 1119; Makaracı Başak ve Tek, *TBK m. 76* (n 30) 784; Taşdemir ve Tutar (n 30) 24.

92 Özkes, 'İstinaf' (n 83) 3104-3105; Acar (n 32) 145-146; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 114; Altınkan (n 8) 594; Şener (n 30) 1636, 1646-1647

93 Aynı yorum, doktrinde Akkaya tarafından ihtiyati haciz kararlarına karşı kanun yolu başvuru imkanının olduğu ancak ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yolu başvurulmadığı dönemde, ihtiyati tedbir kararlarına yönelik de kanun yolu başvuru imkanının sağlanması gerektiğinin gerekçeleri arasında gösterilmiştir (Akkaya, *İstinaf* (n 49) 347).

94 Arslan (n 18) 16; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 348; Simil (n 19) 187 dn. 32; Karademir (n 51) 438; Sarısözen (n 55) 1326; Fırat (n 69) 85. Belirtilen hususlar; HMK m. 391 hükmünün gerekçesinde de yer almıştır: "Üçüncü fıkrada, İcra ve İflâs Kanununda düzenlenen ihtiyati hacze paralel olarak, ihtiyatî tedbir kararının reddi hâlinde kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Bu fıkra hukukumuz bakımından yenidir. İhtiyatî tedbir kararlarına karşı kanun yoluna başvurulmaması, bu kurumun kötüye kullanılmasına, farklı mahkemelerce aynı konularda farklı kararların verilmesine ve bu kararların denetim dışı kalması gibi bir çok sakıncaya yol açmıştır. Kanun yolunun açılması sebebiyle, ihtiyatî tedbir konusunda, daha sağlıklı kararların verilmesi ve yeknesaklığın sağlanması mümkün olacaktır. Kanun yoluna başvuru hâlinde, ihtiyatî tedbirin özelliği gereği, inceleme öncelikle yapılacak ve verilen karar kesin olacaktır."

95 Doktrinde; aynı değerlendirmenin ihtiyati tedbir kararları bakımından yapıldığı görülebilir: Yılmaz, *Şerh* (n 20) 5294; Özkes, 'Geçici Hukuki Korumalar' (n 6) 75.

temininin ve hukukun tutarlı biçimde uygulanmasının sağlanması, hak kayıplarının önlenmesi, etkin hukuki korumanın bir gerekliliği olan geçici ödeme kararlarının dengeli bir biçimde tesis edilmesinin mümkün olabilmesi için geçici ödeme kararlarının kanun yolu denetiminden geçmesi gerektiği sonucuna varılabilir⁹⁶.

Bunlara ek olarak, her iki geçici hukuki koruma türü bakımından da tam ispat ölçüsünün altında bir ispat ölçüsü ile karar tesis edildiğinden⁹⁷, tesis edilen kararların yanlış olma ihtimalinin yüksekliği ve uygulamadaki muhtemel içtihat farklılıklarının giderilmesi ve hak arayanlar açısından eşitliği bozucu kararların önüne geçilebilmesi amacıyla⁹⁸, tıpkı ihtiyati tedbirlerde olduğu gibi geçici ödeme kararlarına yönelik de istinaf kanun yolu denetiminin getirilmesi gerektiği söylenebilir. Doktrinde ihtiyati tedbir için ifade edildiği gibi⁹⁹, geçici ödeme kararlarının yanlış veya hatalı şekilde tesis edilmesinin adalet adına büyük sakıncalar doğurabileceği ve hak kayıplarının yaşanmasının gündeme gelebileceği, bu nedenle geçici ödeme kararlarının kanun yolu denetimine tabi kılınması gerektiği savunulabilir.

Son olarak, yukarıda ifade edildiği üzere, doktrindeki çoğunluk olarak öne sürülen “geçici ödeme kararları bakımından kanun yolu denetiminin şart olduğu” yönündeki görüş de¹⁰⁰, geçici ödeme talebinin kabulü yahut reddi kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânının sağlanması gerekliliği için gerekçe olarak gösterilebilir.

SONUÇ

Geçici ödemenin ihtiyati tedbir niteliğinde olmaması, HMK m. 341 hükmünde yalnızca belirli ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânının tanınması ve geçici ödemeyi düzenleyen TBK m. 76 hükmünde de kanun yolu başvuru imkânı öngörülmemiş olması sebebiyle, mevcut düzenlemeler çerçevesinde geçici ödeme kararlarına karşı kanun yolu başvurusu yapılamamaktadır. Ancak, bir geçici hukuki koruma türü olan ihtiyati tedbir kararlarının kanun yolu denetiminden geçirilmesi zorunluluğunu gerektiren sebeplerin tümünün, diğer bir geçici hukuki koruma türü olan geçici ödeme bakımından da mevcut olduğu rahatlıkla tespit edilebilmektedir. Dolayısıyla, geçici ödeme kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkânının sağlanabilmesi amacıyla kanun değişikliğine gidilmesi ve geçici hukuki koruma yargılamaları arasındaki ahengin tesisi için ihtiyati tedbir yargılamasındaki hukuki çare ve kanun yolu sisteminin geçici ödeme kararları için de uygulanması gerektiği sonucuna varılmalıdır.

96 Doktrinde Yavaş; kanun yoluna müracaat edilmesi ile birlikte ilk derece mahkemesi kararının hukuka uygunluğunun denetiminin sağlandığını, bununla birlikte hem kişi bakımından somut olay adaletine uygun bir karara ulaşılabilme imkânının önünün açıldığını hem de toplum bakımından hukuk güvenliğinin, hukuk birliğinin ve dolayısıyla hukuki barışın tesis edilmesinin mümkün hale geldiğini belirtmektedir (Yavaş, *Temyiz* (n 72) 22).

97 bkz: s. 8 ve s. 11.

98 Doktrinde aynı yorum, ihtiyati tedbir kararlarına yönelik kanun yolu başvuru imkanının mevcut olması gerekliliği bakımından öne sürülmüştür: Özkes, ‘Geçici Hukuki Korumalar’ (n 6) 75; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 34; Fırat (n 69) 85.

99 Yılmaz, *Himaye Tedbirleri* (n 18) 930-932; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 346-347.

100 Özkes, ‘İstinaf’ (n 83) 3104-3105; Acar (n 32) 145-146; Akkaya, *İstinaf* (n 49) 114; Altınkan (n 8) 594; Şener (n 30) 1646-1647.

KAYNAKÇA

- Acar T, *Türk ve Mukayeseli Medeni Yargılama Hukuku Açısından Ara Karar* (Yetkin 2022).
- Akil C, *İstinaf Kavramı* (Yetkin 2010).
- Akil C, '22.07.2020 Kabul Tarihli ve 7251 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İstinafa İlişkin Olarak Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi' (2021) 12(45) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 417-435.
- Akkan M, 'Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma' (2007) 3(6) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 29-68.
- Akkaya T, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf* (Yetkin 2009). (İstinaf)
- Akkaya T, *İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz Hakkındaki Mahkeme Kararlarına ve İhtiyati Haczin İnfazına Karşı Konulması* (On iki Levha 2024). (İhtiyati Haciz)
- Akyol Aslan L, *Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti (Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre)* (Yetkin 2011).
- Albayrak A, *Hukukta İstinaf Uygulaması* (Adalet 2017). (İstinaf)
- Albayrak A, *İhtiyati Tedbir* (Adalet 2017). (İhtiyati Tedbir)
- Albayrak H, *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat*, (Yetkin 2013).
- Altınkan O, *Türk Borçlar Hukukunda Geçici Ödemeler (TBK. m. 76)* (Seçkin 2023).
- Antalya G, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Legal 2017). (*Borçlar Hukuku*)
- Antalya G, '6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde 76 Düzenlemesi: Geçici Ödeme' (2013) 8(Özel) Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 185-200. (Geçici Ödeme)
- Ansay SŞ, *Hukuk Yargılama Usulleri*, (7. Baskı, Ankara 1960).
- Arslan R, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler,' (2013) 24(Özel Sayı) Bankacılar Dergisi 7-27.
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *Medeni Usul Hukuku*, (4. Baskı, Yetkin 2021).
- Aydemir D, 'Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan Hukuk Muhakemeleri Kanununa Kanun Değişikliklerine İlişkin Değerlendirme' (2012) 17(50) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 887-982.
- Badur E, 'Geçici Ödemeler' (2016) 11(14) Terazı Hukuk Dergisi 14-25.
- Bahadır Z, *Medeni Usul Hukukunda Kısmi Karar* (Yetkin 2018).
- Başözgen A, 'Güncel Yargıtay Kararları ve Yargıtay İBK Işığında İhtiyati Tedbir Kararlarının Temyizi Sorunu' (Yetkin 2014) (Prof. Dr. Ejder YILMAZ'a Armağan) 463-521.
- Baysal B, *Haksız Fiil Hukuku (BK m. 49-76)* (On iki Levha 2019).
- Berkin N, *İhtiyati Haciz*, (İstanbul 1962).
- Bilge N ve Önen E, *Medeni Yargılama Hukuk Dersleri* (3. Baskı, Ankara 1978).
- Boran Güneysu N, 'Cumhuriyet Dönemi Medeni Usul Hukuku ile İlgili İçtihat Gelişim ve Değişim' iç Hakan Pekcanitez ve Muhammet Özekes (edr) Cumhuriyetin 100. Yılında Medeni Usul ve İcra İflas Hukukumuzun Gelişim ve Değişim Süreci (On İki Levha 2023) 563-602.
- Boztaş N, *Türk Medeni Usul Hukukunda İstinaf* (2. Baskı, Aristo 2023).
- Budak AC, *Medeni Usul Hukukunda Kavram İçtihadı ve Menfaat İçtihadı "Kılı Kırk Yarma Makinası"*, (Filiz 2021).
- Budak AC ve Karaaslan V, *Medeni Usul Hukuku* (5. Bası, Filiz 2021).
- Budak AC ve Özkan Y, 'Türk Medeni Usul Hukukunun Yüz Yıllık Tarihi' (2023) 71 Adalet Dergisi 89-117.
- Bulut U, *Medeni Usul Hukukunda Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları* (Adalet 2022).

- Büyük EI, 'Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Daireleri'nin Arasındaki Görüş Farklılıklarının Giderilmesi Kararının Niteliği' iç Pınar Çoşkun Burak, Barkın Özyurt ve Yağmur Öykü Yönet (edr) Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi III. Genç Hukukçu Araştırmacılar Sempozyumu (On İki Levha 2023) 169-189.
- Çiftçi MÖ, *Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf* (3. Baskı, Adalet 2016).
- Deren Yıldırım N, '4949 Sayılı ve 17.7.2003 Tarihli Kanun ile Yapılan Değişiklik Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararlarının Hukuki Niteliği ve Kontrolü' (2004) 1(2) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 431 – 443.
- Deren Yıldırım N, 'Medeni Usul Hukuku'nun Evrenselleşmesi Yolunda İhtiyati Tedbir Alanında Yabancı Hukukun Etkileri' (çev. Özden Özkaya, Hamide) (2003) Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan 305-317.
- Demircioğlu Y, *Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları ve Adil Yargılanma Güvenceleri*, (Yetkin 2007).
- Deynekli A, 'Türk Borçlar Kanunu'nda Yer Alan Önemli Usul Hükümleri' (2011) 2(2) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 45-99.
- Deynekli A ve Saldırım S, *Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz* (Yetkin 2011).
- Durman O, 'İhtiyati Tedbirde ve İhtiyati Tedbirden Sonra Açılan Davada Görevli Mahkeme', (2010) 6(15) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 53-86.
- Düzgün G, 'İş Hukukunda Geçici Ödeme' (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2017).
- Ercan Özler M, *Medeni Usul Hukuku'nda Dava Konusu* (On İki Levha 2019).
- Erişir E, *Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri* (On iki Levha 2013).
- Ertem B, 'İhtiyati Tedbir Kararlarının Denetimine İlişkin Özellik Arz Eden Bazı Hususların Değerlendirilmesi' (2023) 3 İzmir Barosu Dergisi 53-107.
- Erzurumlu Işık N, *Medeni Usul Hukukunda Yorum-Hukuk Yaratma ve İçtihadı Birleştirme Kararları*, (On İki Levha 2023).
- Fırat SS, 'Geçici Hukuki Koruma Tedbirlerine Karşı Kanun Yolları' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2021).
- Göksu M, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tadil İhtiyacı ve Bu Konudaki Tasarı Taslağının Değerlendirilmesi' (2017) 32 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 61-93.
- Göztepe E, *İnsan Haklarının Korunmasında Geçici Tedbir-Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Almanya ve Türkiye Örnekleri* (On İki Levha 2017).
- Günay M, *AİHS'in 6. Maddesi Kapsamında Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Adil Yargılanma Hakkı ve İç Hukuk Uygulaması* (Yetkin 2022).
- Gündoğdu B, *Medeni Yargıda Usul Kurallarına Aykırılığın Anayasa Mahkemesi'nce Bireysel Başvuru Yoluyla Denetlenmesi* (On İki Levha 2021).
- Gürpınar D, 'Haksız Fiil Kaynaklı Zararların Tazmini Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Getirdikleri' (2012) 2 İzmir Barosu Dergisi 253-299.
- Hanağası E ve Hasırcı H, 'Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi Kararlarının Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukuna Etkileri' iç Hakan Pekcanitez ve Muhammet Özkes (edr) Cumhuriyetin 100. Yılında Medeni Usul ve İcra İflas Hukukumuzun Gelişim ve Değişim Süreci (On İki Levha 2023) 329-460.
- Kaynak S, 'Bölge Adliye Mahkemesinin İhtiyati Tedbir Kararı Vermesine İlişkin Esaslar' (2024) 73(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 157-206.
- Karademir D, 'İhtiyati Tedbir Hakkındaki Kararların Temyizi ve 2013/1 E. 2014/1 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı', (2016) 26 Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 429-460.

- Karslı A, *Medeni Muhakeme Hukuku* (5. Baskı, Filiz 2020).
- Kazmaz Tepe B, *Medeni Usul Hukukunda Beden Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Tazminat Davaları* (Adalet 2022).
- Kılıçoğlu A, 'Haksız Fiillerde Müteselsil Sorumluluk ve Geçici Ödemeler' iç Lale Sirmen, Çiğdem Kırca ve Vedat Buz (edr) *Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişinin 80. yılı Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum* (2007) 163-182.
- Kılıçoğlu Yılmaz K, 'Geçici Ödemeler' (2014) 110 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 109-128.
- Kılıçoğlu E, *Medeni Yargılamada Hukuka Aykırı Yoldan Elde Edilen Deliller* (On İki Levha 2021).
- Kurtuloğlu S, 'İhtiyati Tedbirde Görevli ve Yetkili Mahkeme' (2010) Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan 1305-1328.
- Konuralp SC, '6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler' (2013) 71(2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 225-274.
- Kurt G, 'Türk Borçlar Kanunu Madde 76 Kapsamında Geçici Ödemeler' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2022).
- Kuru B, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, (6. Baskı, Demir Demir 2001).
- Kuru B, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku*, (Yetkin 2016).
- Kuru B, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-V 08-09 Eylül 2006 (TBB Yayınları) 81.
- Kuru B ve Aydın B, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı* (2. Baskı, Yetkin 2021).
- Kuru B ve Budak AC, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler' (2011) 85(5) İstanbul Barosu Dergisi 3-43.
- Makaracı Başak A ve Tek G, 'TBK m. 76', iç Rona Serozan, Turgut Öz, Faruk Acar, Emre Gökyayla ve Murat Develioğlu (edr), *İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu* (Vedat 2017) 773-787. (TBK m. 76)
- Makaracı Başak A ve Tek G 'Türk Borçlar Kanunu'nda Getirilen Geçici Ödeme Hakkında Düşünceler' (2013) 15(Özel Sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1111-1142. (Geçici Ödeme)
- Namlı M, *Medeni Usul Hukuku'nun Yasama Üstü Kaynakları Çerçevesinde Fransız ve Türk Hukuku'nda Çekişmeli Yargı İlkesi* (TÜSİAD 2020).
- Namlı M ve Korkut MS, 'Türk Borçlar Kanunu'nda Yer Alan Geçici Ödemelerin Hukuki Niteliği' iç Başak Baysal (ed) (On İki Levha 2017) 311-355.
- Oğuzman K ve Öz T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (10. Bası, Vedat 2013).
- Öz T, *Yeni Borçlar Kanununun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler* (Vedat 2011).
- Özbay İ ve Kaya S, 'Adalet Erişim ve Yargılama Giderlerinin Finansmanı Bakımından Hukuki Himaye Sigortasına Bakış', Prof. Dr. Selçuk Özteke Armağan (Filiz 2022) 1797-1830.
- Özbek MS, *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği* (Yetkin 2022).
- Özbudak C, 'İhtiyati Tedbire İlişkin Kararlar Tek Başına Temyiz Edilebilir mi?' (2014) 92 Terazi Hukuk Dergisi 9-95.
- Özdemir M, *Yargıtay ve İstinaf Uygulamasında Geçici Hukuki Korumalar* (2. Baskı, Adalet 2021).
- Özekes M, 'Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Kanun Yolu İncelemesi – Özellikle İstinaf-', (2004) 2(23) Legal Hukuk Dergisi 3103-3116. (İstinaf)
- Özekes M, *İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*, (Seçkin 1999). (İhtiyati Haciz)
- Özekes M, *İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler*, (Yetkin 2009). (Temel Haklar)
- Özekes M, 'İcra Takiplerinde Nemalandırma ve Mülkiyet Hakkı Sorunu', (2023) 88(2) İzmir Barosu Dergisi 193-234.
- Özekes M, 'İflasın Ertenilmesi' (2005) 3(33) Legal Hukuk Dergisi 3249-3283.

- Özekes M, 'İhtiyati Haciz Kararlarının Gerekçeli Olması ve Kanun Yoluna Başvuru – Bir Karar Üzerine Değerlendirme' (2007) *Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan* 469-484.
- Özekes M, 'Medeni Yargılama Hukukunda Geçici Hukuki Korumalar (Kıta Avrupası Sistemine Bakış)' iç Hakan Pekcanitez, Nur Bolayır ve Cemil Simil (edr) *XV. Dünya Usul Hukukçuları Kongresi (25-28 Mayıs 2015, İstanbul)* (On İki Levha 2016). (Geçici Hukuki Korumalar)
- Özekes M, 'Meclis Tutanakları Işığında Kurtuluş Savası Döneminde Medeni Usul Hukuku' iç Hakan Pekcanitez ve Muhammet Özekes (edr) *Cumhuriyetin 100. Yılında Medeni Usul ve İcra İflas Hukukumuzun Gelişim ve Değişim Süreci* (On İki Levha 2023) 209-226.
- Özekes M, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, (On İki Levha 2017).
- Özekes M ve Erişir E, 'Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi' (2006) 2(5) *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi* 1235-1274.
- Özekes M ve Meriç N, 'Perdeyi Kaldırmada Geçici Hukuki Koruma Talebi ve Özellikleri', *Prof. Dr. Necmettin M. Berkin'e Armağan* (Filiz 2021) 835-868.
- Özkök S, *İhtiyati Tedbirler (HUMK 101-113/A)*, (Ankara 2002)
- Öztek S, *Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz* (Yetkin 2021). (İstinaf ve Temyiz)
- Öztek S, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Geçici Hukuki Koruma Önlemlerinin Değerlendirilmesi', *Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-X, 1-2 Ekim 2012 İzmir* (Türkiye Adalet Akademisi Yayınları) 428-461. (Değerlendirme)
- Öztek S, Taşpınar Ayvaz S ve Kale S, 'Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkına 20 Mart 2020 Tarihli Kanun Teklifi'ne İlişkin Bazı Açıklamalar ve Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi' (2020) 149 *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 77-152.
- Pekcanitez H, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, (On İki Levha 2017).
- Pekcanitez H, 'Reform Kurumları' iç Hakan Pekcanitez, Nur Bolayır ve Cemil Simil (edr) *XV. Dünya Usul Hukukçuları Kongresi (25-28 Mayıs 2015, İstanbul)* (On İki Levha 2016) 393-418.
- Simil C, *Belirsiz Alacak Davası*, (On İki Levha 2013).
- Simil C, 'Bölge Adliye Mahkemelerinin İhtiyati Tedbir Kararı Verebilmesi ve Kararın Denetimi' (2020) 10(2) *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 171-194.
- Stürner M, 'Geçici Hukuki Himaye Tedbiri Kararlarının Kesin Hüküm Gücü Üzerine', (Çev: Derya Belgin-Güneş), *Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan* (Yetkin 2015) 349-372.
- Şener B, 'Türk Borçlar Hukukunda Geçici Ödemeler', (2017) 19(Özel Sayı) *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1623-1690.
- Tanrıver S, *Medeni Usul Hukuku Cilt 1-2* (3. Bası, Yetkin 2020).
- Taş Korkmaz H, 'Türk Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler' (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi 1995).
- Taşdemir Y ve Tutar A, 'İş Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davalarında Geçici Ödeme' (2024) 2(1) *Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2-34.
- Taşpınar Ayvaz S, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Zaman Bakımından Uygulanması*, (Yetkin 2013).
- Tatlıldil S, 'Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Makul Sürede Yargılanma Hakkı – Sürenin Aşılması ve Sonuçları' (2019) 143 *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 9-49.
- Tok O, *Fransız ve Türk Medeni Yargılama Hukuklarında Temyiz Mahkemesinin Yapısı ve İşlevleri* (Seçkin 2023).
- Topuz M, '6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Haksız Fiilden Doğan Borç İlişkilerine Dair Yargılamalarda Geçici Ödemeler (TBK m. 76)' iç *Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan* (2011) 247-285.
- Tuncay C ve Çıplak D, 'Haksız Fiilde Geçici Ödeme (Ya da Geçici Ceza)' (2018) 16(186) *Legal Hukuk Dergisi* 2749-2783.

- Tuncer Kazancı İ, 'Yargı Kararları ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar' (2012) 8(23) Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi 75-126.
- Umar B, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (2. Baskı, Yetkin 2014).
- Uyar T, '4949 sayılı ve 17.07.2003 Tarihli "İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdiği Yenilikler' (2003) 49 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 159-221.
- Üstündağ S, *İhtiyati Tedbirler* (İstanbul Üniversitesi Yayınları 1981). (İhtiyati Tedbir)
- Üstündağ S, *Medeni Yargılama Hukuku Cilt I-II* (7. Baskı, Nesil 2000). (Yargılama)
- Yardım ME, *İcra ve İflas Hukuk Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararına Karşı Başvuru Yolları* (Yetkin 2023).
- Yavaş M, 'Haksız Rekabet Kavramı ve Bu Alandaki Koruyucu Dava ve Tedbir Türleri' iç *Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan* (2006) 771-796.
- Yavaş M, 'İflasin Ertelenmesi Kurumu Çerçevesinde İhtiyati Tedbir Kararının Kapsamı, Niteliği ve Etkileri' *Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan* (2011) 2893-2926.
- Yavaş M, 'Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti' (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 1999). (Delil Tespiti)
- Yavaş M, *Medeni Usul Hukukunda Temyiz* (Seçkin 2015). (Temyiz)
- Yılmaz E, *Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri* (Yetkin 2001). (Himaye Tedbirleri)
- Yılmaz E, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi* (4. Baskı, Yetkin 2021). (Şerh)
- Yılmaz O, *İhtiyati Tedbirler*, (2. Baskı, Konya)
- Yılmaz ZS, *Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukuki Korumalar (İhtiyati Tedbirler)*, (2. Baskı, Güncel 2006).